

**ULEDSAGEDE MINDREÅRIGE
ASYLANSØGERE MED
GADEORIENTERET
ADFÆRD**

- syv oplæg fra
Røde Kors-konferencen,
juni 2014

**ULEDSAGEDE MINDREÅRIGE
ASYLANSØGERE MED
GADEORIENTERET ADFÆRD**

- syv oplæg fra Røde
Kors-konferencen, juni 2014

Udgivet af:
Røde Kors
Rosenørns Allé 31, 2.sal
1970 Frederiksberg C

Telefon 3543 2244
E-mail asyl@redcross.dk
www.rodekors.dk

Redaktion:
Caroline Aagaard Madsen og
Helle Kjems, Røde Kors
(ansvarshavende redaktører)
Ole Jeppesen (artikler, fotos,
plakater og redaktør)

Forsidefoto:
Mikkel Østergaard

Layout:
Jens Burau, Supergreen.dk

Tryk:
KLS GRAFISK HUS

Redaktionen afsluttet:
December 2014

Produceret med støtte fra
Dæhnfeldtfonden

Tak til oplægsholdere og
samarbejdspartnere.

INDHOLD

- Side 4 Forord
- Side 5 Indledning
- Side 7 **At rejse er at overleve**
Oplæg ved Henrik Askholt, Røde Kors
- Side 13 **Nye problematikker kræver nye løsninger**
Oplæg ved Jeanett Jezewski/Dorthe Fuglkjær Bruun, Udlændingestyrelsen
- Side 17 **Det er svært at få lov at hjælpe**
Oplæg ved Maiken Bejerholm, Røde Kors
- Side 20 **Dobbeltsidet omsorgssvigt**
Oplæg ved Marianne From Jakobsen, Røde Kors
- Side 24 **Tillid tager tid**
Oplæg ved Gitte Smed, Røde Kors
- Side 33 **Unge med ressourcer
- men kilde til enorm bekymring**
Oplæg ved Rikke Winckler, Gribskov Kommune
- Side 38 **De glemte børn
- ifølge fire skarpe debattører**
Paneldebat med Helle Stenum, RUC,
Stinne Østergaard Poulsen, Dansk Flygtninge-
hjælp, Inger Neufeld, Red Barnet og Hanne
Mainz, Center mod Menneskehandel
- Side 45 Efterskrift

FORORD

”Uledsagede mindreårige asylansøgere med gadeorienteret adfærd” er navnet på en konference, som Røde Kors holdt i foråret 2014. En konference der søgte at skabe opmærksomhed omkring en målgruppe, som Røde Kors mødte første gang i Danmark i 2009. Med konferencen ønskede Røde Kors at få belyst spørgsmål som: Hvilke børn og unge gemmer sig bag denne titel? Hvad får dem til at rejse hertil? Hvilket ansvar har vi i Danmark og i Europa? Hører de hjemme i asylsystemet? Hvordan forholdt vi os til deres nomadetilværelse? Hvad er barnets tarv?

Der er mange grunde til, at uledsagede unge kommer til Europa. Nogle flygter fra krige og konflikter, diskrimination og forfølgelse. Andre søger til Danmark, fordi det er uudholdeligt at leve på gaden i deres hjemland, og fordi det er blevet vanskeligere at klare sig på gaden i Sydeuropa. De flygter fra et liv med vold, fattigdom og stor utryghed. Det er denne gruppe af børn og unge, som vores konference handlede om.

Disse børn og unge bruger ofte asylsystemet til at sikre sig et kortvarigt legalt ophold, som en pause fra et nomadelig liv på gaden og den konstante flugt. De får en mulighed for at restituere sig. Imens arbejder de måske illegalt, begår kriminalitet og dulmer sig selv ved at sniffe og indtage billige, lettilgængelige stoffer for at glemme og for at få mod til de gerninger, de ved er forkerte. En tilværelse som gør disse børn og unge stadigt mere sårbare, utilpassede og udadreagerende. I manglende tillid til at voksne og autoriteter vil hjælpe dem, venter de end ikke på en asylafgørelse, men rejser videre. Der er tale om børn, der har sprækket af håb om en anden tilværelse, børn der har en drøm...

Med denne gruppe børn og unge står Danmark og Europa med en problemstilling, som udfordrer på mange niveauer. I Danmark udfordres blandt andet asylsystemet, de sociale myndigheder, det kommunale og statslige ansvar. Hvordan hjælper vi denne gruppe børn og unge? Hvilket ansvar kan og skal vi tage?

Vi er i Røde Kors glade for, at der var stor interesse og tilslutning til konferencen fra både oplægsholdere og publikum, fra statslige og kommunale myndigheder, NGO'er, akademikere, praktikere og forskere. Røde Kors håber med denne bog at kunne nå ud til endnu flere, både nationalt og internationalt, så vi samlet set kan have for øje at dele ansvar, og være med til at sikre en bedre tilværelse også for denne gruppe børn og unge.

Venlig hilsen,

Anne la Cour
Asylchef, Røde Kors

INDLEDNING

Siden 1984 har Røde Kors varetaget opgaven som operatør på asylområdet i Danmark. Røde Kors asylafdeling driver i dag centre for enlige voksne, familier og uledsagede mindreårige asylansøgere. Det første asylcenter for uledsagede mindreårige blev etableret 17. juli 1990. Tidligere havde asylcenter Sandholm i en periode fra 1988 en særlig afdeling for uledsagede mindreårige.

Igennem årene har opgavevaretagelsen udviklet sig og er blevet mere specialiseret både organisatorisk og fagligt med en opdeling i modtagecentre og opholdscentre. Den strukturelle og indholdsmæssige model har været velfungerende og har tilgodeset de mange og forskellige grupper og nationaliteter, som er flygtet fra krige og konflikter, diskrimination, forfølgelse eller fattigdom og er endt i et dansk asylcenter for uledsagede mindreårige asylansøgere.

Gruppen af mindreårige asylansøgere med gadeorienteret adfærd viste sig hurtigt at have en markant anderledes adfærd, end de børn og unge Røde Kors i årevis havde arbejdet med. Det stillede andre krav til både Røde Kors' og myndighedernes arbejde med denne gruppe asylansøgere.

De unge med gadeorienteret adfærd dominerede i en periode Røde Kors' modtagecentre med vold og trusler rettet mod de andre beboere, personalet og lokale borgere, og derfor valgte Udlændingemyndigheden i 2013 på Røde Kors' initiativ at åbne et særligt afsnit for denne gruppe børn og unge, nemlig Center Gribskov i Nordsjælland. Formålet var at øge trygheden for den øvrige gruppe af uledsagede mindreårige asylansøgere, skabe ro i lokalområdet, genetablere ordentlige arbejdsforhold for personalet og muliggøre en målrettet indsats over for denne gruppe børn og unge.

For at få organiseret sig bedst muligt i forhold til struktur og pædagogiske metoder søgte Røde Kors ved etableringen af denne særlige indkvartering at indhente viden på området. Det blev hurtigt tydeligt, at målgruppen var ubeskrevet, og der var brug for at fortsætte udviklingen af indsatsen under arbejdets gang.

I dag ved vi lidt mere, for vi har samlet vi-

den og erfaringer i mødet med denne gruppe børn og unge. Antallet har været støt stigende siden 2009, hvor der var fire børn og unge med gadeorienteret adfærd i Røde Kors' centre. De bevæger sig som kviksølv mellem centret, gaden og andre lande for at komme retur et par måneder eller år senere. De seneste tre år har gruppens størrelse været mellem 12 og 30 ad gangen og oftest omkring de 20. Deres opholdslængde på asylcentret varierer, men varer en til tre måneder. Det betyder, at stort set ingen når at få behandlet deres ansøgning om opholdstilladelse før de er på vej videre. Det er kun meget få, der har fået opholdstilladelse (eksempelvis var antallet 1 i perioden august 2013 til november 2014).

Asylcentre, Udlændingestyrelsen, politi, Dansk Flygtningehjælp, sikrede institutioner, kommuners børnefamilieafsnit og de unges repræsentanter er blandt dem, der møder denne gruppe børn og unge under deres ophold i Danmark. De har derfor i dag opnået et vist kendskab til og viden om, hvilke karakteristika, problemstillinger og muligheder der er for denne gruppe børn og unge.

Konferencen i foråret 2014 blev med overskriften "Uledsagede mindreårige asylansøgere med gadeorienteret adfærd" en anledning til - med oplægsholdere, panel og deltagere i salen - at få italesat, delt og udbredt noget af denne viden.

Denne bog præsenterer syv artikler skrevet på baggrund af oplæg og paneldebat fra konferencen.

Der indledes med oplægget af Henrik Askholt, som er funktionsleder på Røde Kors asylcenter Gribskov. Henrik Askholt har kendt de uledsagede mindreårige asylansøgere med gadeorienteret adfærd siden starten i 2009 og giver med primært afsæt i de unges egne fortællinger et indblik i deres baggrund og nomadetilværelse i Europa.

Hvilke udfordringer der følger med indkvartering af denne gruppe børn og unge, og hvilken asylprocedure de gennemgår, præsenteres efterfølgende i oplægget fra chefkonsulent Jeanett Jezewski og fuldmægtig Dorthe Fuglkjær Bruun fra Udlændingestyrelsen.

Majken Bejerholm, koordinator for biddere og repræsentanter, der har til opgave at støtte de unge i forbindelse med asylproceduren og mødet med myndighederne i øvrigt, præsenterer med sit oplæg, hvad der karakteriserer børnene og de unges situation set fra dette perspektiv.

Herefter oplæg ved Marianne From Jakobsen, koordinerende psykolog i børnesektionen i Røde Kors Psykologenhed. Marianne From Jakobsen præsenterer, hvordan manglende basal omsorg og regulering gennem opvæksten og gentagne traumer præger denne gruppe børn og unge i deres omtumlede tilværelse.

Gitte Smed er daglig koordinator på asylcenter Gribskov. Hendes oplæg synliggør nogle af udfordringerne og kompleksiteten i den pædagogiske indsats. Gitte Smed beskriver, hvad der er karakteristisk for gadeorienteret adfærd, og hvordan det pædagogisk er muligt at komme tættere på at imødekomme og støtte børnene og de unge i at få en dagligdag, der hænger sammen.

Som tilsynspligtig kommune i Gribskov beretter Rikke Winckler, der er teamkoordinator i Center for Børn og Unge i sit oplæg, hvornår denne nærmere børn og unge oprettes som børnesag i kommunen, og hvad der karakteriserer de børn og unge, som sagsbehandlere møder fra Center Gribskov.

Den sidste artikel præsenterer afslutningen på konferencen i form af korte oplæg fra et på konferencen sammensat panel og en efterfølgende debat blandt panel og deltagere i salen. Paneldeltagerne var inviteret med forventning om at bringe relevante perspektiver i spil. De havde fået til opgave at komme med korte oplæg, hvor de fra deres perspektiv skulle præsentere refleksioner over dagens oplæg. Blandt paneldeltagerne var: Seniorrådgiver Inger Neufeld, Red Barnet, juridisk rådgiver Stinne Østergaard Poulsen fra Dansk Flygtningehjælp, migrationsforsker og ekstern lektor ved Kultur og Sprog møde på RUC Helle Stenum og specialkonsulent Hanne Mainz fra Center mod Menneskehandel.

Med denne bog håber vi, at læseren bliver bekendt med eller får øget kendskab

til uledsagede mindreårige asylansøgere med gadeorienteret adfærd. At bogen kan bidrage til at vække nysgerrighed og interesse blandt alle, der kan og har mulighed for at involvere sig og tage ansvar. At vi sammen kan tage fælles ansvar og bidrage til, at denne gruppe børn og unge får mulighed for at komme nærmere deres drømme, en mulighed for at få uddannelse, et sted at bo og nogle voksne at stole på. Helt almindelige drømme og grundlæggende rettigheder for børn og unge.

Bogen udkommer på både dansk og engelsk i håbet om at følge de unges fodspor både nationalt og internationalt. Ud over at sikre vores nationale ansvar for børnene og de unge ønsker vi også, at der på sigt også kan arbejdes for en europæisk strategi og ansvarstagen til hjælp for uledsagede mindreårige asylansøgere med gadeorienteret adfærd.

AT REJSE ER AT OVERLEVE

Hvad er det i de unges baggrund og aktuelle livssituation, som gør dem til så stor en udfordring? Og hvorfor kan de ikke bare opføre sig som "almindelige" asylansøgere? Der er brug for mere nuanceret viden om gruppen, og da der desværre ikke findes meget materiale på dansk, er vi nødt til at samle vore egne erfaringer sammen.

AF OLE JEPPESEN

Med metodisk udgangspunkt i de fortællinger, som de unge selv giver til personalet i center Gribskov, vil jeg lade "børnenes stemme" styre dette indledende oplæg – suppleret med faglige oplysninger fra andre kilder.

Langt hovedparten af de unge kommer fra Marokko. En del vil til myndighederne oplyse, at de kommer fra Algeriet eller Tunesien – eller Palæstina eller Syrien eller et femte land. Nogle vil naturligvis være fra det land, de påstår, men der er et markant omfang af det, vi traditionelt kalder "påtaget identitet" i denne gruppe. Et bedre ord i denne sammenhæng ville dog nok være "sløret identitet". Men i vid udstrækning er de altså fra Marokko.

De unge har en meget ringe forståelse af og tiltro til asylsystemet – og myndigheder generelt. "Sløringen" eller den falske identitet har derfor mindst to formål: Dels skal den forhindre eller i hvert fald udsætte tilbagesendelse til andre lande. Dels skal den forhindre, at deres "oplysninger" går tilbage til de marokkanske myndigheder – og at de vil blive sendt tilbage til hjemlandet.

ESSENS

- De fleste unge kommer pt. fra Marokko. De er presset nordpå af ungdomsarbejdsløshed – både i hjemlandet og i Sydeuropa.
- Rejsen er risikabel, tidskrævende og kostbar – og livet i Spanien er sjældent som håbet.
- Turen går videre i jagten på "papirer", arbejde, penge og status.
- Risikoen for at ende som offer for menneskehandel synes stor.

De frygter tilbagesendelse, og de tror tit fuldt og fast på, at alle oplysninger om dem bliver samlet i filer og sendt til Marokko. De tror også, at de dermed vil blive straffet for forbrydelser, som de har begået andre steder. Den slørede identitet har altså også meget at gøre med frygten for de marokkanske myndigheder, for det marokkanske politi og de marokkanske fængsler.

De frygter også skammen ved at rejse tilbage, så længe de ikke har opnået, hvad de ønskede i Europa, nemlig lovligt ophold – "at få papirer", som de siger – et arbej-

de, penge - herunder penge til at sende hjem til familien, og sidst, men ikke mindst den status, som ligger i at være lykkedes i Europa.

HVOR OG HVAD KOMMER DE FRA?

Det er vanskeligt at kategorisere disse unge, uanset om vi taler om social og demografisk baggrund, familieforhold, skolegang med videre. Det er dog tankevækkende, at en del af de unge oprindeligt kommer fra landbrugsområder. Marokko har i mange år haft en omfattende vandring fra fattige landområder i syd med høj arbejdsløshed til byerne, særlig i nord, og nogle af de unge, som vi stifter bekendtskab med, er en del af denne bevægelse.

Andre fortæller, at de har levet på gaderne i årevis, før de forsøgte at komme til Europa. De har ernæret sig som gadesælger, tiggere, løbet ærinder, stjålet, hvad de kunne og så videre. Det er meget almindeligt i Marokkos storbyer, at denne handel og kriminalitet er organiseret, sådan at disse børn arbejder for en bagmand eller en bande, som tildeler "opgaver", og som naturligvis skummer indtægterne.

Det skal understreges, at når vi taler om gadebørn eller unge med gadeorienteret adfærd, så er det ikke nødvendigvis ensbetydende med, at de er hjemløse i traditionel forstand. Det kan de være. En rapport anslog for nylig, at der var mere end 7.000 decideret hjemløse gadebørn alene i Casablanca. Men vi taler også om unge, der reelt har gaden som deres primære ungdomsmiljø.

Mange af disse unge har faktisk en familie, som de ofte har kontakt med og forsøger at forsyne med penge. Denne forsørgerpligt er et meget væsentligt anliggende for mange af dem. Det gælder ikke mindst børn fra de større byer, som Rabat, Casablanca, Fez og Tanger. De fortæller, at de har en eller to forældre, men det er ikke hos dem, de lever deres liv. De lever det meste af deres liv på gaden med arbejde og med meget sporadisk skolegang.

Leveforholdene i Marokko opleves som ekstremt vanskelige for disse unge. Marokkos indbyggertal er tredoblet på få årtier, og mere end 30 % af befolkningen er mellem 0 og 14 år. Hvis man dertil lægger en høj ungdomsarbejdsløshed, kort skolegang og de nævnte store, interne migrationer fra land til by, begynder man at forstå, hvorfor så mange unge drenge og mænd uden sikker fremtid forsøger at migrere til Spanien.

De unge fortæller - og undersøgelser bekræfter - at Spanien og Europa generelt udgør en enorm tiltrækning for disse unge arabere. Her er muligheden for at få det liv, tjene de penge og få den status, som synes helt udsigtsløs for den unge i Marokko. En stor del af den marokkanske populærkultur er tillige rettet mod Europa og Spanien i særdeleshed. Man ser spansk fodbold, spanske tv-shows - og får besøg fra folk, der er lykkedes i Spanien. Og fra Tanger er der kun 14 kilometer til Spanien. Flere af de unge beskriver, hvordan det, at man dagligt kan se over til Spanien, inciterer dem. Det er ikke en fjern drøm, det er jo lige derovre!

FAREFULD FÆRD

Overgangen fra Marokko til Spanien er enormt risikofyldt - hvis man ikke er i besiddelse af de rigtige papirer. Spanien har haft visumpligt fra Marokko siden 1985 og ingen af de unge, vi normalt ser på asylcenter Gribbskov har chancen for at komme i nærheden af de krav, som stilles fra de spanske myndigheder.

Den illegale adgang til Spanien kan foregå på flere måder - og de unge på centret har i hvert fald prøvet de fleste af dem - det er ikke helt klart, om de har prøvet dem alle. Dette er nogle af de mest benyttede:

Med BÅD: Man kan købe en gammel båd, eller man stjæler den i havnen. Man kan også betale én for at sejle sig over, men det er ret dyrt. Disse transporter foregår altid midt om natten.

ZODIACS: Hurtige gummibåde. Det er smuglerbåde med stoffer, hvor de unge hjælper til med smuglingen. Det kræver, at

man har nogle forbindelser – og det giver altså også adgang til Spanien.

JET-SKI: Det samme gælder jetski. Det er også hurtige, relativt billige transporter med narko. Her hyrer man unge til at styre bådene/skiene over til Spanien, hvor de så bliver modtaget – hvis de altså ikke bliver opdaget.

FÆRGEOVERFARTER: Der er mange daglige færgeovergange, men sikkerheden på havnen, såvel som på skibet, er utrolig høj. Selve havneområdet er afspærret for offentlighed og patruljeres af både politi og sikkerhedsvagter. Alle biler, som forlader Tanger bliver scannet af en enorm scanner, som bevæger sig ned gennem bilrækken og som gennemlyser bilerne med henblik på ulovligheder, skjulte passagerer etc.

Men de unge prøver altså alligevel – og det kan altså lykkes, selvom det indebærer stor risiko. Mange forsøger at gemme sig ombord på lastbiler, andre prøver at komme ombord på færgen på andre måder. Det, som også er væsentligt at dvæle lidt ved – og som vi har en del beretninger om fra asylcenter Gribskov – er, hvordan de unge lever i Tanger, og i Tanger Havn, mens de dagligt venter på en mulighed for at komme over. Hvilket ofte kan tage år.

LIVET VED HAVNEN

Det er et hårdt liv. De unge danner grupper efter, hvor man kommer fra - og deler havnen op mellem sig. De lærer at skaffe sig vand og mad, finde trygge steder at sove, skaffe sig sikkerhed, bl.a. gennem alliancer med andre grupper af immigranter. De lærer at undgå politiet og sikkerhedsvagternes hunde, og de er udsat for vejrbetingelserne, herunder ikke mindst solen. De er også udsat for sygdomme, dårlig ernæring, feber med videre. Havnen er omgivet af høje sikkerhedshegn og betonmure, så der er også en del ubehandlede faldskader og brud blandt de unge. En spansk antropolog, som lavede feltstudier i havnen tilbage i 2006 talte 14 dødsfald blandt disse unge i løbet af 6 måneder. Ingen af disse blev nævnt i de lokale aviser.

De unge sover ofte om dagen og arbejder om aftenen/natten. Arbejdet kan bestå i at skaffe sig indtægter, men også at tage til havnen om natten i forsøg på at finde en lejlighed til at komme over. Rigtig mange af de unge beskriver det faktisk som et arbejde – det er en opgave, som man forsøger at løse hver eneste dag. Skole og andre "almindelige" ungdomsaktiviteter har de for længst forladt.

Det er med andre ord en meget udsat gadetilværelse. Nogle unge fra Tanger vil stadig kunne have en støtte fra deres familie i byen, men unge fra andre steder, f.eks. landbrugsområder vil ikke have denne mulighed.

Lad os forlade den marokkanske side med to reelle eksempler på risikable overfarter, som lykkedes, trods alt. De stammer begge fra asylcenter Gribskov, hvor to af de unge på et afslappet tidspunkt gav efter for den lyst til at dele, som man har, når man har oplevet noget ekstraordinært, i dette tilfælde også livstruende.

Den ene dreng fortæller, at han kom til Spanien ved at springe i vandet i Ceuta Havn ved nattetid, klatre op ad trossen, gennem et vindue. Herefter fandt han et opholdssted, hvor han ikke blev opdaget af personalet, som rutinemæssigt holder opsyn under overfarten. Den anden dreng svømmede ud og fandt en lille plads over katamaranfærgens motor. Man skal vide, at det er en jetmotor, som udvikler en enorm kraft og skaber en voldsom strømhvirvel bagud. Der sad han så under overfarten

med et rør som støtte. Hvis han faldt, faldt han ned i motorstrømmen. Han beskriver, hvordan det var "ok, når det gik ligeud", men når katamaranen krævede, var det et spørgsmål om liv og død.

I SPANIEN

Den spanske del af de unges migration er svær at få et samlet billede af. Der er mange forskellige historier.

Mange bliver fundet og tilbageholdt af myndighederne i en af havnebyerne. Her får de blandt andet en grundig sundheds-screening og overgives herefter til et modtageasylcenter. Her opholder de sig i en relativ kort periode og bliver derefter sendt til et af de andre asylcentre i Spanien. Det skal understreges, at dette gælder for mindreårige. Voksne bliver sendt tilbage med det samme.

De unge fortæller, at de – også i DK – generelt har svært ved at forstå de systemer, de møder. De unge kan ikke helt redegøre for, hvorfor de er på disse centre, eller hvem der driver dem, men de beskriver en hverdag, hvor man bliver vækket klokken 7 om morgenen. Så arbejdes der om formiddagen, og om eftermiddagen er der frivillig skole eller ture ud af huset med de voksne. De unge må ikke forlade matriklen alene. Konsekvensen ved sådanne udeblivelser synes at være, at sagsbehandlingen starter forfra.

Chancen for ophold på disse præmisser vurderes af dem selv som meget små, og de unge, som vi kender til, har i hvert fald valgt at forlade disse asylcentre. Det er ikke der, drømmen om Europa udleveres.

Ud over asylcentrene eksisterer den overlevelsensmulighed, som vi beskriver som "gaden". Denne mulighed har for langt de fleste af centrets unge været anvendt i lange perioder. Når vi siger "gaden" – som de unge i øvrigt også selv kalder det – så skal det ikke nødvendigvis forstås sådan, at man bor og lever i det fri. Men de rapporterer om et gadeliv, hvor det hele tiden handler om at skaffe penge. Der er en betydelig illegal økonomi, men der er også mange om budtet. Andre indtægtsmuligheder er tiggeri, tyveri og røveri – og mange bliver involveret i at sælge stoffer, være narkokurerer med videre.

Udfordringen er hele tiden at forsøge at holde sig ude af fængslet.

De fortæller også om et gadeliv, hvor de selv er misbrugere, og om et meget kontant og voldeligt miljø, hvor der tit er kampe internt mellem de unge – og mellem de unge og myndighederne.

De unge bor almindeligvis hos en eller anden form for netværk og benytter sig af de eksisterende subkulturer, som findes i de spanske storbyer som Barcelona, Madrid og Bilbao. Det kan være mere eller mindre tætte familie- eller vennerelationer, men det kan lige så tit være, at de betaler for at bo i en lejet lejlighed sammen med mange andre. Ejeren er ikke nødvendigvis en bekendt, ikke engang en landsmand, men en udlejer, som tjener på disse lejligheder.

Det er også almindeligt, at disse netværk eller subkulturer har hjemme i tomme huse eller besatte ejendomme. En 14 årig dreng på asylcentret fortalte med spænding i stemmen til personalet, hvordan politiet stormede disse ejendomme, så de måtte flygte over hals og hoved. Det uhyggelige var, at for denne dreng var det et eventyr. For os voksne er det en beretning om omsorgssvigt af et 14 årigt barn. Men det udgør også en læring på, hvad det er for unge, vi nogle gange arbejder med.

Endelig er der nogle, som tager ophold i illegale lejre, som typisk ligger gemt 10-15 kilometer uden for storbyer som Madrid og Barcelona. Enten inde i skove, i forfaldne bygninger eller bygget op med presenninger, og hvad man ellers kan finde.

Den illegale tilværelse i Spanien er svær – på mange områder. Og det er blevet endnu sværere under krisen. Statistikken viser, at ungdomsarbejdsløsheden for unge mellem 15 og 24 år nu er væsentligt højere i Spanien end i Marokko. I Marokko er den på 18,6 %, men i Spanien er den på 54,9 %. Det er en kriseøkonomi på mange områder. Det er nærliggende at tro, at den stigning, vi har set i Nordeuropa i antallet af gadebørn i høj grad skyldes stadig vanskeligere vilkår i det sydlige Europa. At de på sin vis er blevet presset nordpå af disse forhold.

Det er ikke sådan, de unge selv formulerer årsagen. De siger i stedet "livet blev svært" eller "jeg havde rigtig mange pro-

blemer, hvor jeg kom fra" eller "jeg havde hørt, det var bedre der og der." Derfor begynder deres rejse op gennem Europa.

GENNEM EUROPA

Her bliver billedet igen broget. Det er meget individuelle historier, som personalet, der arbejder med disse børn og unge, hører på asylcentret. Man kunne vel tro, at de unge i høj grad rejste sammen i større grupper, men det er ikke tilfældet. De rejser generelt meget alene - eller to og to. Blandt andet fordi chancen for at blive opdaget i togene er mindre på den måde. De rejser tillige ad meget forskellige ruter, til meget forskellige destinationer.

Det er ikke muligt på baggrund af erfaringerne fra asylcentret at pege på et enkelt system eller to, som siger noget om de unges rejsemønstre. Måske kan man sige, at det generelt går nordpå, mod Skandinavien via Frankrig, Holland, Tyskland, men det er heller ikke en fælles "strategi". Mange af de unge har rejst meget frem og tilbage mellem enkelte destinationer - nogle har hørt om Skandinavien og tager direkte hertil. For rigtig mange er Skandinavien imidlertid kun en station på vejen, et sted, hvor det måske kan lykkes at score den eftertragtede gevinst, altså at få officielle dokumenter, tjene nogle penge, være heldig eller bare opholde sig en tid. Skandinavien er ikke nødvendigvis "målet" - og man er villig til at rejse videre.

Har man et netværk i et land, benytter man sig af det, bor sammen med netværket og ernærer sig efter bedste beskab i det pågældende land. Det kan være familierelationer, venner, marokkanske eller muslimske miljøer og velgørenhedsarbejde, eller det kan være det tidligere omtalte gademiljø.

Nogle søger asyl - og tilbringer en tid på et asylcenter. Vi har også hørt om illegale lejre, hvor mindreårige opholder sig. Vi ved jo, at de findes forskellige steder i Europa - bl.a. Frankrig og England - men vi har ikke på nuværende tidspunkt nogle konkrete beretninger om dette.

Tyskland spiller en stor rolle hos mange af de unge, som indkvarteres på asylcen-

ter Gribsskov. Vi har mange beretninger om, hvad man har oplevet i Tyskland. Nogle har haft længerevarende ophold i Tyskland (uden for asylcentre), nogle har sågar en eller anden form for opholdstilladelse - og vi ved, at nogle rejser frem og tilbage fra Tyskland.

En anden ting, som naturligvis interesser os, er, om disse rejser gennem Europa kan involvere trafficking? De unges beretninger viser, at der er en betydelig narkotrafik rundt om i Europa, hvor børn og unge kan blive brugt som kurerer, som muldyr. De unge er bekendt med denne trafik, men deres egen eventuelle rolle i denne har vi ikke hørt så meget konkret om.

Vi ved, at de unge rundt om i Europa får illegale jobs, som naturligvis organiseres af bagmænd i en eller anden forstand. Der har dog ikke tegnet sig noget klart billede heraf. Der er generelt ingen tvivl om, at disse unge i mange tilfælde kan være nemme at rekruttere til risikable jobs af forskellig art. Nogle fortæller om sådanne jobs, primært narkorelaterede, som de har udført, men det er ikke helt klart, hvordan det egentlig har været organiseret.

Vi ved også, at de unge generelt har nemt ved at sælge deres varer til hælere. Også i Danmark. Vi har en enkelt gang direkte oplevet, at de unge helt åbenlyst solgte deres stjålne mobiltelefoner til en telefonforretning på Nørrebrogade. Det mest fordækte ved den forretning var i virkeligheden, at handlen foregik på gaden, så de andre kunder ikke så den. Vi ved også, fra de unge selv, at der er mindst en lejlighed i Københavnsområdet, hvor man kan indkvartere sig, hvis man får behov og har råd. Den - eller de - ryddes nogle gange af politiet.

Der er altså masser af grund til bekymring for disse unges involvering i menneskehandel af den ene eller den anden art.

NETVÆRK OG KOMMUNIKATION PÅ TVÆRS AF GRÆNSER

De unge er i overvældende grad i kontakt med hinanden via mobil og de sociale medier. De bruger internettet og deler på dag-

lig basis informationer, rygter og videoclips med hinanden i et stort omfang. De har ofte flere forskellige facebookprofiler – og en gang i mellem lader de personalet kigge med på dem.

Vi er overbeviste om, at de unges rejser i høj grad skyldes denne interne, uformelle kommunikation. De unge fortæller hinanden, hvor de er, hvor det er godt at være, hvor man kan tjene penge, hvor man kan bo og så videre. Der er således en konstant "rygtebørs" kørende i de unges kommunikation.

De er også i høj grad informeret om hinanden. De ved, hvor de andre er, hvor de tager hen, hvornår de kommer tilbage. De unge kan også nogle gange fortælle om de nye unge på modtagecentret i Vipperød – før vi som personale har hørt om dem. Det kan være fordi, det er venner, men det er lige så tit for at advare os: "De her nye marokkanere i Vipperød er 'no good' – og hvis de kommer herop til Gribskov, så bliver der problemer!"

Man tænker måske ikke så meget over det med internettet i forbindelse med "gadebørn" eller børn med "gadeorienteret adfærd". De betegnelser giver nok først nogle andre associationer. Men gadebørn i 2014 er også i høj grad "internetbørn". Det giver også nogle mere alarmerende aspekter for os, der arbejder med dem. Vi har for eksempel på asylcenter Gribskov haft to episoder af en vis bekymring, dels en magtanvendelse foretaget af sikkerhedsvagter – efter et knivoverfald på en af vagterne, dels en brandstiftelse på et af vores netværkskontorer. Begge episoder er videofilmet af de unge på mobiltelefoner og cirkulerer derude et sted!

Det er generelt tankevækkende, i hvilken grad internettet og de sociale medier spiller en rolle i disse gadebørns liv. På den anden side er det også en af grundene til, at vi trods alt kan begynde at lære lidt mere om dem.

NYE PROBLEMATIKKER KRÆVER NYE LØSNINGER

Denne gruppe uledsagede, mindreårige asylansøgere er årsag til hovedbrud flere steder i systemet. De unge matcher ikke umiddelbart de eksisterende tilbud og finder sig i øvrigt ikke i at blive puttet i kasser. Så hvordan hjælper vi dem bedst?

AF OLE JEPPESEN

JEANETT JEZEWSKI

Sager med uledsagede mindreårige har altid været et fokusområde hos Udlændingestyrelsen. Denne gruppe kræver imidlertid endnu mere fokus, for udfordringerne er anderledes, end hvad vi tidligere har set. Sagerne udgør i antal en forholdsvis lille del af det samlede billede – men hvad angår anvendte ressourcer vejer gruppen tungt. Hver eneste sag kræver, hvad end den har med indkvartering at gøre eller er en social- eller asylsag, at vi tænker alternativt for at finde en løsning på problemerne.

Vi indgår operatørkontrakter med vores centeroperatører, som er Røde Kors samt en række kommunale operatører. I disse kontrakter er operatørernes opgaver beskrevet – altså de opgaver, som operatørerne modtager penge for at løse. Vi har blandt andet retningslinjer for, hvordan man iværksætter sociale foranstaltninger i forhold til asylansøgere, der har behov for det. Retningslinjer, som operatørerne skal leve op til.

Det er tydeligt, når man gennemgår disse operatørkontrakter samt vores retnings-

ESSENS

- Operatørkontrakterne er ikke udformet specielt med denne gruppe for øje. Er derfor ikke et anvendeligt redskab i det daglige arbejde.
- Røde Kors' center for unge asylansøgere med gadeorienteret adfærd har løst en stor del af indkvarteringsproblemerne, for her passer rammer og normering bedre til udfordringen.
- Samarbejdet mellem US, kommuner og Røde Kors er direkte og effektivt.
- En særlig Task Force har sikret hurtig sagsbehandling.
- Aldersbestemmelse fylder meget i sagsbehandlingen.

linjer, at man på indholdssiden ikke direkte har haft denne gruppes særlige udfordringer for øje. Det udgør i sig selv en udfordring, for det har den konsekvens, at man ikke uden videre kan slå op og konstatere, hvordan praksis er på et givent område. Det kræver, at vi tænker ud af boksen og er på forkant med udviklingen, hvilket vi derfor forsøger at være. I den forbindelse har det vist sig, at dialogen med de forskellige aktører i de fora, vi bevæger os i, er af enorm betydning.

INDKVARTERING

Situationen er lige nu, at alle uledsagede mindreårige kommer til Vipperød, som er modtagecenter for uledsagede mindreårige. Efterfølgende flytter de unge asylansøgere videre til opholdscentre, hvoraf de unge med gadeorienteret adfærd visiteres videre til Røde Kors' særindkvartering, lige nu beliggende i Gribskov. I Center Gribskov er der på baggrund af Røde Kors' initiativ og Udlændingestyrelsens beslutning skabt øget normering og fokus på denne særlige gruppe.

Vi har at gøre med en relativt lille gruppe [i skrivende stund, december 2014 i alt 22 unge, red.], som fylder godt i det samlede billede. Gruppen består primært af marokkanere samt enkelte fra Algeriet og Tunesien.

Før vi fik etableret Røde Kors' center for unge asylansøgere med gadeorienteret adfærd, gav denne lille gruppe os en del udfordringer rent indkvarteringsmæssigt, fordi centrene ofte ringede og bad om hjælp. De unge ødelagde med deres adfærd meget for sig selv og for de andre be-

boere - og skabte utryghed for personalet og lokalbefolkningen. Så set fra Udlændingestyrelsens ende af bordet, har etableringen af Gribskov løst langt størstedelen af problemerne. Det betyder ikke, at vi aldrig 'støder på' de unge, men vi kan mærke, at det har givet langt færre udfordringer for os.

De sager, som vi stadig bliver direkte involveret i, handler om, at der er opstået udfordringer, der ikke kan håndteres på stedet - på trods af de særlige foranstaltninger og kompetente medarbejders store indsats. Så er det, at vi og kommunen kommer ind i billedet - og at sagen bliver til en børnesag, en sag efter serviceloven.

Via Udlændingeloven kan vi iværksætte en 'nødvendig' sundhedsbehandling, og det fortolkes også som nødvendige sociale foranstaltninger. Hvad er 'nødvendige'? Når det handler om børn, fortolkes det som altovervejende hovedregel, at mindreårige asylansøgere skal have samme vilkår som danske børn. På den anden side er det helt legitimt, at vi tager med i vurderingen, at de er her midlertidigt forstået på den måde, at deres sag er under behandling, og enten får de en opholdstilladelse, får afslag og bliver sendt ud - eller bliver sendt retur jf. Dublin-forordningen [en aftale mellem EU-landene, der indeholder kriterier for, hvilket EU-land, der er ansvarligt for at behandle en given asylansøgning, red.].

ESSENTIELT SAMARBEJDE

Når centersystemet ikke længere kan tage sig af den unge, er det os, der håndterer de sociale foranstaltninger og betaler for det. I den forbindelse glæder jeg mig dagligt over det gode samarbejde, vi har med børnecentrene og opholdskommunen. Det nytter ikke, at vi først bliver inddraget, når vi får en ansøgning om en given foranstaltning. Den løbende dialog er vigtig, for løsningen er jo ikke nødvendigvis en traditionel anbringelsessag efter serviceloven. Det er den 'lette' løsning, men ikke nødvendigvis den rigtige løsning.

Samarbejdet er blevet meget tættere og mere direkte, end det har været før, hvilket er alle parter fortjeneste. I gamle dage var

ansøgningssystemet mere rigtigt og forretningsgangene ofte de samme. I takt med, at antallet af sociale sager er steget – det er en stor udgiftspost – så er vi ligefrem kommet på fornavn med sagsbehandlere i kommunerne og ringer ofte sammen og diskuterer mulige løsninger. Endvidere deltager vi med jævne mellemrum i møder med centrene og de kommunale sagsbehandlere, hvor vi diskutere håndteringen af de sociale sager generelt – og det er en rigtig god ordning.

Vi anerkender fuldt ud, at kommunen er den kompetente børnefaglige myndighed, men vi som styrelse har en selvstændig afgørelseskompetence. Det er stadig os, der træffer beslutning om, hvad der skal iværksættes – og det er os, der betaler.

Så vidt de mindreårige. Som nævnt bliver alle de unge aldersvurderet, og rigtig mange vurderes til at være over 18 år. Så står vi som styrelse med en helt anden og større opgave, for så skal de unge bo på almindeligt voksencenter uden ekstra foranstaltninger – og uden kommunal tilsynsforpligtelse jf. Serviceloven. Men det rækker ud over dagens emne.

ASYLSAGSBEHANDLING DORTHE FUGLKJÆR BRUUN

Jeg har rigtig mange af de unge asylansøgere med gadeorienteret adfærd til samtale, og jeg synes, at det er en spændende gruppe at arbejde med. Vi er seks fuldmægtige og en koordinator i teamet, og det er os, der håndterer alt, der har med de uledsagede mindreårige at gøre. Eller rettere dem, der er mindreårige, når de bliver registreret. Det kan der jo godt blive lavet om på i løbet af processen.

Alle asylansøgere kommer til en oplysnings- og motivsamtale, hvor vi skal have klarlagt, hvem de er, hvordan de er kommet hertil – og hvad deres asylmotiv er. Under identitetsdelen hører også aldersbestemmelse, og det fylder rigtig meget. Vi sender seks uledsagede mindreårige til aldersundersøgelse hver eneste uge – og det er vel at mærke en undersøgelse, der koster 17.000 kroner per styk. Så vi er rigtig

glade for, at centrene er blevet gode til at sørge for, at de unge kommer af sted og husker id-kortet.

Hvis aldersundersøgelsen ikke stemmer med det, som de har oplyst, beder vi dem komme til samtale eller – i tilfældet Vestervig [Kommunalt drevet opholdscenter i Thisted kommune, red.] – laver en videokonference. Her får vi konstateret, om de har nogle bemærkninger, nye id-oplysninger, noget der trækker den anden vej – for undersøgelseerne viser som regel, at de er 19 år eller derover med en mindre sandsynlighed for 17 år.

Hvis de ikke har nogle id-dokumenter og har oplyst, at de er 15, måske 16 år, så gør vi dem voksne på baggrund af aldersundersøgelsen. Mit skøn er, at mellem 50 og 75 % af denne gruppe asylansøgere bliver på denne måde 'gjort voksne' og sendes efterfølgende videre til voksensystemet.

For at vi kan afholde denne oplysnings- og motivsamtale, skal der være fire ting opfyldt. Der skal være en fuldmægtig, en ansøger, en tolk, som forstår ansøger – det kan godt være en udfordring pga. dialekt, og endelig skal der være en bisidder fra Røde Kors til stede. Mangler et af disse elementer, bliver der ingen OM-samtale den dag.

SUCCESSFUL TASK FORCE

Vi har svært ved at fastholde de unge uledsagede med gadeorienteret adfærd. Det er svært at få dem til at komme til samtalerne. Derfor har vi nedsat en task force, som arbejder med denne gruppe – og som sikrer lynhurtig sagsbehandling. Bisidderne er fantastiske til at stille op, vi har rigtig man-

ge arabiske tolke tilknyttet, og derfor kan det lade sig gøre at holde et højt tempo.

En OM-samtale med en asylansøger fra denne gruppe varer normalt cirka fire timer inklusiv pauser. Den foregår samme dag, som der er søgt asyl, og vi får en afklaring af, hvor de skal hen. Men vigtigst af alt får vi taget stilling til, om de skal aldersundersøges. Vi får deres samtykke, og vi får konsekvensvejledt dem således, at hvis de vælger at udeblive fra aldersundersøgelsen, så kan jeg træffe en afgørelse om, at de er over 18 år – til trods for, at de ikke har deltaget.

De unge, der dukker op i løbet af weekenden, samler vi op på hurtigst muligt mandag morgen. Vi har erfaret, at vi ikke kan få dem til at møde op på baggrund af en helt almindelig indkaldelse. Faktisk kan de finde på at smutte fra centret dagen før mødet. Derfor beder vi centrene om at sætte dem på en taxa og få dem transporteret ind til os.

Aldersbestemmelsen er dog det, der fylder mest. Der er jo ingen, der har interesse i, at voksne mennesker sidder sammen med børn. Vi har for nylig fået den mulighed at ringe til de andre lande, som er en del af Eurodac-systemet, og høre, om den unge har et match et andet sted.

Hvis asylansøgeren er voksen, så kan myndighederne Dublinforhandle ham, uanset om der er en afsluttet eller verserende asylsag. Hvis det viser sig at være en uledsaget mindreårig, så kan vi kun Dublinforhandle ham, hvis der er en afsluttet asylsag – og med 'afsluttet' menes der 'afsluttet med et afslag'. *Hvis voksne er ulovligt indrejst fra 3. land, har søgt asyl i et andet EU land eller har opholdt sig ulovligt i et andet EU landet, kan vi træffe afgørelse om Dublin forhandling, og herefter anmode en anden medlemsstat om at modtage dem.* Der kan klages over afgørelsen, og så tager Flygtningesnævnet endelig stilling til om Dublin afgørelsen.

Det har været utroligt spændende at arbejde med den hurtige sagsbehandling, for det har givet et godt flow – og ansøgerne dukker faktisk op til samtalerne. Indrømmet, der har været ansøgere, der smuttede i pausen, men det er ikke afgørende for

vores samarbejde. Asylbehandlingen fortsætter på et senere tidspunkt.

SPØRGSMÅL FRA SALEN

Hvem har forsørgelsespligten overfor uledsagede mindreårige, som begår kriminalitet, bliver løsladt – og som ikke ansøger om asyl? Nogle siger, at ansvaret ligger hos den kommune, hvor de bliver anholdt – andre siger Udlændingestyrelsen.

JJ: Hvis der er tale om ulovligt ophold, er det US. Men hvis vi skal tage os af dem, kræver det, at vi ved, at de er der. Så man skal endelig ringe, hvis man har kendskab til en sådan sag.

Hvorfor lægger I kun Eurodac-oplysninger til grund for aldersbestemmelsen, når disse siger 'over 18 år'? Burde I ikke også bruge oplysninger fra udlandet, der peger på, at der er tale om en mindreårig – i stedet for automatisk at lave jeres egen aldersundersøgelse?

DFB: Det er heller ikke tilfældet. Hvis det er nødvendigt at indhente oplysninger fra udlandet, så tager vi udgangspunkt i disse, hvad enten de siger 'voksen' eller 'mindreårig'.

DET ER SVÆRT AT FÅ LOV AT HJÆLPE

I tilfældet uledsagede unge med gadeorienteret adfærd vil det ofte være ansatte repræsentanter, som bliver udpeget til opgaven, dels fordi det er problematisk at nå at mobilisere en frivillig repræsentant med den hurtige sagsbehandlings-tid - dels fordi der er tale om en gruppe, som generelt kan være svær at have med at gøre og lave aftaler med.

AF OLE JEPPESEN

Sagsforløbet for unge i denne gruppe adskiller sig på mange punkter fra det mere typiske forløb, som vi møder hos andre unge i asylsystemet. De unge indrejser, de bliver registreret, og i mange tilfælde bliver deres asylsag påbegyndt med det samme. De kommer stort set altid til aldersundersøgelse, og 88 % af de unge bliver her vurderet til at være over 18 år.

Vi ser ofte, at de unge et andet sted i Europa er blevet registreret med en højere alder end den, de nu opgiver i Danmark. De forklarer typisk, at de var nødt til at gøre dette for at blive anbragt et sted med mindre opsyn - således at de hurtigt kunne komme videre. I langt de fleste tilfælde har de unge et såkaldt "hit" i andre europæiske lande - altså, de har fået taget fingeraftryk og mødt myndigheder andetsteds.

Mens de unge afventer at komme til aldersundersøgelser eller sprogtests, mister vi ofte kontakten med de unge for en periode. De udebliver simpelthen fra centret. Måske ringer de og tager afsked og fortæller, at de rejser videre. I mange tilfælde vil vi møde dem igen, hvis de bliver 'taget' og sat i varetægtssurrogat på en sikret institu-

tion. Da sagen på dette tidspunkt sjældent er færdigbehandlet, vil sagsbehandlingen fortsætte på den sikrede institution.

De unge har som oftest en dom på 40-60 dage som regel for flere forhold, og herefter løslades de til Røde Kors' center for uledsagede mindreårige med gadeori-

ESSENS

- Det høje tempo i sagsbehandlingen besværliggør forberedelsen af de unge forud for vigtige samtaler med myndighederne.
- Myndighedernes tolerance og tålmodighed med denne gruppe synes mindre i forhold til andre grupper. Det mindsker de unges tillid til voksne og til myndighederne.
- De integrerede institutioner er ikke altid klædt tilstrækkeligt på til at huse de mindreårige asylansøgere med gadeorienteret adfærd. Resultatet er ofte isolation og frustration blandt de unge.

enteret adfærd, som lige nu er beliggende i center Gribskov eller - ved mistanke om, at de vil stikke af igen - fastholdes de i henhold til Udlændingelovens § 36.

KARAKTERISTIK AF DE UNGE

Det er en gruppe, som grundlæggende nærer stor mistillid til voksne mennesker generelt og til myndigheds personer i særdeleshed. De har svært ved at forstå de enkelte myndigheders funktion og tænker 'hvad er det egentlig, de her voksne vil mig?'. Det er svært for de unge at overskue de mange aktører, der på forskellig vis er involveret i de unge; advokater, folk fra kommunen, fra Røde Kors, Dommervagten, personalet på den sikrede institution.

Heldigvis oplever vi i mange tilfælde, at de unge forstår, hvad en repræsentant er - og at repræsentanten er på deres side og vil hjælpe dem med at navigere rundt i møderne med alle disse voksne. Desværre er det på grund af den hurtige forretningsgang ofte svært at nå at forberede de unge tilstrækkeligt til disse møder med myndighederne. Dermed misser de tit vigtig indsigt i, hvem Udlændingestyrelsen er - hvad samtalen handler om - hvilken type spørgsmål de vil blive stillet og så videre.

Denne forberedelse har altid været en af repræsentanternes vigtigste funktioner - men da vi har så kort tid med de unge, før de bliver indkaldt til samtale, er denne forberedelse problematisk at gennemføre. Det er også værd at nævne, at tålmodigheden og tolerancen fra myndighedernes side overfor denne gruppe er mindre. Hvor andre unge, som udebliver fra møder eller undersøgelser, blot bliver indkaldt på ny, oplever vi, at denne gruppe unge bliver afhentet på centret. Det øger de unges mistillid til voksne og til myndigheder.

Ved samtalerne oplever vi, at de unge afprøver grænser og i nogle tilfælde afgiver urigtige eller upræcise oplysninger. De kan også sagtens finde på at drille myndigheds personerne lidt ved at sige 'you are clever', hvis de bliver fanget i at opdigte en historie. Samtalerne foregår i nogle tilfælde ud fra devisen 'går den, så går den'.

Den begrænsede udsigt til at få ophold gør samtidig, at de unge har meget lidt lyst til at fortælle deres historier. De har ikke lyst til at snakke om at få bank af deres far og blive smidt ud hjemmefra - for det er noget, de har været på flugt fra længe.

De er nogle gange åbenlyst påvirkede af det ene eller det andet stof under samtalen. Det hindrer den unges evne til at fortælle sin historie, forklare detaljer og forstå sammenhænge. Alt i alt er det med til at besværliggøre samtalerne - og vi vil i sådanne tilfælde forsøge at få stoppet samtalen og genoptaget på et andet tidspunkt.

INTEGREREDE INSTITUTIONER

I 2013 indstillede vi repræsentanter til 96 unge asylansøgere med gadeorienteret adfærd, som var blevet anbragt på sikrede institutioner. I juni 2014 er tallet indtil videre 27. Disse tal omfatter de sager, som vi har kendskab til. Der kan være tale om flere, for Røde Kors får ikke altid automatisk besked, når disse unge bliver anbragt - selvom vi skal orienteres.

De er som oftest anbragt for mild kriminalitet såsom tyveri, hæleri, ulovligt ophold eller overtrædelse af et tidligere indrejseforbud. Der er sjældent tale om røveri eller overfald - men til gengæld har de ofte flere lovovertrædelser bag sig. Også på de sikrede institutioner ser vi ofte, at de unge rømmer og for en tid forsvinder sporløst -

for eventuelt at dukke op igen senere.

Der er mange problematikker forbundet med, at denne gruppe sidder på de sikrede institutioner. Ingen af de sikrede institutioner har budget til tolkning. Det betyder en høj grad af isolation og frustration for de unge.

Vi har oplevet en ung mand, som ikke var i bad i 14 dage, fordi han ikke vidste, at man skulle tage bad før klokken 9 om morgenen. Han kendte intet til reglerne på stedet. Hvordan kan man få adgang til at bruge telefonen, når man ikke ved, at man skal spørge to dage i forvejen?

Vi oplever også, at det er svært at sikre de unges sundhedsbehandlinger og sociale foranstaltninger, fordi der er uklarhed om, hvem der skal betale regningen. Er det den kommune, hvor den unge blev 'taget', den kommune, hvori institutionen ligger eller den kommune, hvor asylcentret er placeret, der er handlekommune? Tit og ofte oplever vi, at ingen vil tage ansvar – og at den unge derfor bliver nægtet lægehjælp.

En sidste væsentlig detalje handler om hierarkiet på disse institutioner. De unge uledsagede med gadeorienteret adfærd er nederst i dette sociale hierarki. De er usøgnede og ejer kun det tøj, de har på – for institutionerne har ikke penge til at give dem tøj. En uværdig position. Samtidig er de ikke lige så hårdkogte kriminelle som mange af de andre unge på institutionen, og derfor ligger de nederst placeret i dette hårde miljø.

SPØRGSMÅL FRA SALEN

Hvad er repræsentanternes muligheder for at besøge, vejlede, tage sig af de unge, mens de er anbragt på integrerede institutioner?

MB: Det er ansatte repræsentanter, der varetager dette hverv. Vores muligheder er sparsomme. Vi er til rådighed med hensyn til sagen, forberedelse til møder etc. - men i ringe grad, hvad angår sociale funktioner.

Hvorfor undlader de integrerede institutioner undertiden at orientere Røde Kors om anbragte unge fra denne gruppe?

MB: Jeg tror, at det især skyldes, at visse

af institutionerne modtager så relativt få unge fra gruppen, at der aldrig rigtig når at blive indarbejdet en fast arbejdsgang i forhold til disse unge - herunder orientering af Røde Kors.

FAKTA

- Alle uledsagede mindreårige, der indrejser i Danmark, får tilknyttet en repræsentant - og siden 2007 gælder det både de, der ansøger om asyl og de, der ikke gør. Røde Kors indstiller, rekrutterer og uddanner repræsentanter til de mindreårige, og Statsforvaltningen udpeger.
- Repræsentantens hverv svarer til en midlertidig forældremyndighedsindehavers.
- Repræsentantens funktion er at følge den unge og sikre, at den unges tarv bliver varetaget i mødet med myndighederne og andre instanser, som har med de unge at gøre. Der skal blandt andet tages hensyn til barnets alder, modenhed med videre.
- Der er pt. 250 frivillige repræsentanter og fem ansatte bisiddere og repræsentanter.

DOBBELTSIDET OMSORGSSVIGT

Det er en broget flok, vi har at gøre med. Mildt sagt. Er det overhovedet muligt at karakterisere dem og tegne en psykologisk profil? Kan man overhovedet tillade sig at overføre mere eller mindre vestligt udviklede teorier på denne gruppe uledsagede mindreårige?

AF OLE JEPPESEN

En påstand kunne være, at en masse faktorer er kulturspecifikke - herunder måden at udtrykke psykisk smerte på, oplevelsen af traumer og virkningen af strategier for coping [at beherske, minimere eller tolerere stress eller en konflikt, red.]. Men visse ting er universelle: Alle børn har brug for omsorgsfulde voksne i nærheden, som kan hjælpe dem med at udvikle sig normalt. De har brug for fysiologisk og emotionel regulering - for de kan ikke selv.

I starten handler det om hjælp til at genskabe balance i forhold til basale ting som sult, kulde, varme og temperament, der går op og ned. Efterhånden, som børn udvikler sig, lærer de selvregulering - at spise ved sult, at hvile, når de er trætte, at falde til ro, hvis de bliver bange eller frustrerede.

En meget grov karakteristik af vores gruppe børn kunne være, at der er noget, der glipper i deres udvikling i forhold til at lære denne selvregulering. De har ikke fået den fornødne hjælp, og derfor er de på herrens mark. Denne manglende regulering og stimulering i den tidlige omsorg medfører dysfunktioner, hjerneskader -

simpelthen fordi der er noget i hjernen, som ikke bliver udviklet normalt.

Groft sagt har vi derfor at gøre med dysregulerede unge, som samtidig har oplevet og gennemlevet en lang række større eller mindre traumer helt på egen hånd - og dermed endnu stærkere, end hvis der havde været voksne til stede til at hjælpe med at trøste og bearbejde disse traumer. Facit af dette er en dobbelt-

ESSENS

- De uledsagede mindreårige med gadeorienteret adfærd har ofte hele vejen igennem opvæksten manglet selv den mest basale omsorg - herunder regulering.
- Dette svigt gør, at de ene og alene har koncentreret sig om 'at overleve'.
- Det betyder blandt andet, at de er følelsesmæssigt, socialt og i nogen grad også kognitivt underudviklede - og at de dermed skal forsøges bragt i balance med andre virkemidler end sproget.

ABDULLAH

Abdullah er født i Danmark september 1987. Er muslim og opvokset i flere europalands lande, herunder Tyskland. Op til gennemført på center Grønland giver Abdullah historier om sin afdøde, sin livspartner og sit liv. Han er eksempelvis, at han har et barn i Tyskland, som han betragter som sit barn og efterfølgende...

Derfor beslutter sig på at rejse til Sønderland og kommer sin familie og sine venner med sig i hans ankomst til Danmark og Abdullah og hans familie...

Abdullah opbygger sig på at rejse i en samlet periode i Danmark, men tilbage til Danmark på et tidspunkt i Danmark og senere. Abdullah får i den forbindelse en arbejdsplads i Danmark i 2014, der giver efterfølgende...

Et medlem af Islamkommunen, at Abdullah har brug for hjælp til at finde et job og senere. Abdullah får i den forbindelse en arbejdsplads i Danmark i 2014, der giver efterfølgende...

Abdullah arbejder på at rejse til Danmark og senere. Abdullah får i den forbindelse en arbejdsplads i Danmark i 2014, der giver efterfølgende...

Under opfølgende bliver Abdullah stadig og arbejder sig på at rejse til Danmark og senere. Abdullah får i den forbindelse en arbejdsplads i Danmark i 2014, der giver efterfølgende...

1. marts 2014 vælger Abdullah at rejse til Danmark og senere. Abdullah får i den forbindelse en arbejdsplads i Danmark i 2014, der giver efterfølgende...

1. maj 2014 fortæller det danske tv-program i Danmark, at han rejser til Danmark og senere. Abdullah får i den forbindelse en arbejdsplads i Danmark i 2014, der giver efterfølgende...

HVOR ER DE NU?

ALI

Ali er født i Danmark i 1987. Er muslim og opvokset i flere europalands lande, herunder Tyskland. Op til gennemført på center Grønland giver Ali historier om sin afdøde, sin livspartner og sit liv. Han er eksempelvis, at han har et barn i Tyskland, som han betragter som sit barn og efterfølgende...

effekt, som gør de unge med gadeorienteret adfærds traumatisering komplekse. Det er langt sværere at gøre noget ved denne form for traumatisering end ved en enkeltstående, mere afgrænset traumatisering [indenfor psykotraumatologien skelner man mellem type 1 og type 2 traumatisering, hvor type 1 kendetegner enkeltstående traumatiske hændelser som f.eks. et trafikuheld. Type 2 kendetegner mere længerevarende og omfattende traumatisering, som typisk inkluderer en form for omsorgssvigt, red.].

KONSEKVENSER FOR DE UNGE

Normalt udviklede børn søger konstant nye horisonter og er videbegærlige – men for komplekst traumatiserede, fejludviklede børn handler tilværelsen om én ting: At udvikle overlevelsestrategier. Det lukker ned for en masse andre potentialer. De har meget grove reaktionsmønstre. Dette medfører, at hvis de oplever frygt, så har de kun to handlemuligheder, nemlig kamp/flugt eller apati/indadvendthed. Der findes ingen mellemvej.

Da de ikke har lært selvregulering, altså at finde balancen inde i dem selv, så tyer de ubevidst til regulering i ydre faktorer såsom stoffer, alkohol, aggression, vold, kriminalitet og selvskade. De vil ofte være at finde i bandedmiljøer med stramt hierarki, tydelige regler og en klar og stærk leder, da det giver dem en form for styring og regulering.

Hos normalt udviklede børn er der kun mindre udsving mellem graden af den følelsesmæssige, motoriske, kognitive og sociale udvikling, mens udviklingen er langt mere skævt fordelt hos skadede børn. Følelsesmæssigt kan de på det nærmeste være uudviklede – og motorisk stærkt overudviklede. Børnene er typisk også underudviklede på det sociale område, men kan være alderssvarende indenfor visse kognitive funktioner.

MØDET MED DE UNGE

Det kan være givtigt at forsøge at placere den enkelte unge aldersmæssigt inden for de forskellige færdigheder. Det kan nemlig have stor betydning for måden, man møder den unge på, hvis man forinden har i baghovedet, at han følelsesmæssigt er som en treårig – selvom han fysisk/motorisk er fuldvoksen.

Der er en tendens til, at vi antager, at den unge 'befinder sig' oppe i den logiske, avancerede hjernefunktion – at man kan tale til den unge og bruge sprog, og så forstår den unge, hvad der er blevet sagt. Men tit er disse forudsætninger ikke til stede, idet den unge befinder sig i en overlevelsesshjerne. Så når den unge er trist og har brug for omsorg, reagerer han med vrede og ved at skubbe andre fra sig. Det er et paradoks, som desværre også kan fremkalde heftige reaktioner hos voksne, der også ofte kan ende med at blive vrede.

Løsningen ligger i at prøve at bringe de unge i en tilstand af balance, hvor de hverken er helt oppe under loftet og vil flygte eller slås – eller er helt nede med flaget i apati og vil tage stoffer eller skære i sig selv. Man skal så at sige prøve at få dem hevet ind i 'tolerance-vinduet' [Se evt. Dag Nordanger, 2012, "The neurobiological complex trauma model and its relevance in work with refugee children", Nordisk konference for behandlere som arbejder med flygtninge, Bergen, april, 2013]. Når de bliver hyperaktive, må man prøve at få dem beroliget, og når de lukker sig inde, skal man insistere på at få kontakt.

Kort sagt er relationsarbejde nøglen, og

uden voksne, der byder sig til, når man ikke ret langt.

SPØRGSMÅL FRA SALEN

Har de unge ressourcer, som er blevet styrket af det hårde liv på gaden, som man faktisk kan bygge videre på?

MFJ: Ja, det hænder, at vi taler med den unge om, hvordan han overlevede på gaden og så videre. Vi gør generelt, hvad vi kan for at finde den gode fortælling frem og fokusere på de ressourcer, der har gjort, at han trods alt er nået dertil, hvor han er. Det er et af vores redskaber.

Hvilken behandlingsstrategi kan man som psykolog helt konkret lægge for denne gruppe, som er i systemet så relativt kort tid – og som ikke har udsigt til at få asyl?

MFJ: Det er faktisk sjældent, at psykologbehandling virker rigtig godt på denne gruppe. Det er ofte meget bedre, at de har nogle voksne omkring sig, som er der, og som de kan lave noget fysisk med. Gå en tur, spille en fodboldkamp – det er en meget bedre måde at få skabt kontakt på end samtalen, som kræver rigtig meget avanceret hjernevirksomhed. Det er svært for dem at indgå i, det er truende og mærkeligt.

I ny og næ kan man så prøve at hjælpe dem til at italesætte de følelser, de har i kroppen – og endelig kan man forsøge sig med at regulere dem på anden vis end gennem sproget, for eksempel ved at benytte ændret tonefald og gestik. Man skal være kreativ for at finde ud af, hvordan man kan regulere dem op og ned.

Er I som psykologer med til at aldersfastsætte de unge – ved at iagttage og fastsætte deres udviklingstrin på de forskellige parametre?

MFJ: Psykologerne er aldrig med til at fastsætte alderen. Det er af og til sket, at der er skelet til en psykologisk udredning i spørgsmålet om, hvorvidt den unge er tilstrækkelig moden til at gennemgå en asylsagsprocedure. I så fald er det den unges repræsentant, der formidler en psykologisk udredning til den unges advokat.

FAKTA OM REGULERING

- Inden for udviklingspsykologien er regulering måske den vigtigste funktion i den tidlige omsorg. Udtryk for, når moderen genskaber tryghed og balance eller opfylder behov. Barnet lærer sidenhen - med den rette omsorg - selvregulering.
- Neurobiologisk forskning peger på, at barnets hjerne er dybt afhængig af regulering for at udvikles normalt.
- Psykotraumatologer siger, at de værste traumer er dem, der sker i barndommen, hvor barnet er overladt til sig selv i forhold til at regulere intens frygt, f.eks. ved vold mod eller vold i familien. Flygtningebørn er sårbare overfor begge dele.

TILLID TAGER TID

Denne gruppe af børn og unge har ikke meget tillid til voksne. Voksne svigter. Punktum. Den båsale tro og tillid til, at livet er godt - som de fleste børn får lov at vokse op med - mangler totalt. Troen på verden som et godt sted eksisterer ikke mere - og når først den er væk, kan den være svær at genoprette.

AF OLE JEPPESEN

For personalet på Center Gribskov stod det hurtigt klart, at de unge, der nu havde taget ophold på centret, havde klaret sig selv i lang tid. De havde været på gaden i mange år, ikke mindst i de europæiske byer. Deres oplyste nationalitet passede ikke med deres egentlige nationalitet, og deres navne var falske. Generelt var der ikke meget i deres historier, som hang sammen.

I begyndelsen af 2009 bliver vi første gang opmærksomme på, at vi har at gøre med en gruppe mindreårige asylansøgere, der i adfærd og behov skiller sig ud fra de øvrige mindreårige asylansøgere. Der var tale om fire unge mindreårige drenge, der syntes at have en form for fællesskab i deres måde at leve på. På papiret var de fra henholdsvis Palæstina, Irak, Algeriet og Marokko.

Alle fire unge kunne fortælle om et liv på gaden både i hjemlandet, men også rundt omkring på gaderne i Europa. Personalet oplevede, at de unge tog til byen i København, hvor de syntes at have både kontakter og steder at henvende sig. De sov om dagen og var som udgangspunkt

ESSENS

Personalet på Røde Kors' asylcentre har med tiden konstateret følgende fællestræk ved gruppen:

- Gadeorienteret adfærd (herunder bl.a. individualisme og vanskelighed ved relationsdannelse)
- Problematisk forhold til autoriteter
- Stofmisbrug og kriminalitet
- Latent voldelighed

Disse vilkår påvirker gruppen negativt:

- Inddeling i store grupper, mange regler, konsekvent og ikke-differentieret pædagogik, urealistiske forventninger, alm. børnenecenter-setup m.v.

Disse tiltag virker positivt:

- Relationsarbejde, tålmodighed, omsorg, et tilgængeligt og synligt personale, fysiske aktiviteter, sund kost, humor

vågne om natten. Torsdag, fredag og lørdag tog de til København, og de kom retur meget trætte, påvirkede og ofte med sår og skrammer på kroppen. Den ene dreng fortalte personalet, at de havde vænnet sig til at sove om dagen, da det er risikofyldt at sove om natten, når man bor på gaden.

GADEORIENTERET ADFÆRD

Hvilken adfærd gemmer sig egentlig bag ordet "gadeorienteret"? Røde Kors' personale har gennem årene observeret nogle fælles træk blandt denne gruppe børn og unge, som har levet et liv på gaden.

Vanskelighed med relationsdannelse og manglende tilknytning. Børn og unge, som har levet og boet på gaden gennem flere år har ofte negative forventninger til voksne. På gaden har de levet uden tætte relationer og er ikke vant til, at voksne bidrager positivt i deres liv. Der er tale om massive omsorgssvigt, som enten er foregået i familien, på gaden eller gennem det, at de bliver sendt afsted.

Individualisme som overlevelsesstrategi. På gaden og rundt i Europa må de sætte egne behov i centrum. De er ikke som an-

dre børn i familier trænet eller reguleret til at fungere i grupper. Livet på gaden træner dem til kun at tænke på sig selv og ikke stole på andre. Dette bliver også tydeligt, når de omtaler hinanden som "kollegaer" og kun sjældent som "venner". Adspurgt, om det ikke er ensomt at leve sit liv sådan, svarer en af de unge, at "... ensomheden er bedre end at blive svigtet igen. Specielt af de voksne, de svigter altid. Dem kan man aldrig stole på."

Orientering mod gaden. Gaden er altid et alternativ og en del af de unges problemløsning. Hvis de ikke bryder sig om der, hvor de befinder sig lige nu, f.eks. på et asylcenter, så tager de videre og lever på gaden. Livet på gaden er hårdt, men de kender gadens spilleregler og ved, at de nok skal klare sig der, for "der har man i det mindste sin frihed".

Vanskelighed med større grupper af mennesker. Når børnene og de unge befinder sig i større grupper oplever personalet på asylcentret, at de positionerer sig og kæmper for deres plads i hierarkiet. Specielt de yngste børn har meget at bevise. "Det du ikke har i muskler, skal du have i kampgejst", som en af de unge selv har udtalt. Når en større gruppe børn og unge med gadeorienteret adfærd samles et sted, opstår der hurtigt konflikt, både med landsmænd, børn og unge med andre nationaliteter og med voksne. Disse børn og unge er ikke orienteret mod fællesskaber, da dette ikke rummer gevinst eller tilfredsstillelse af personlige behov. De mangler erfaringer med, at fællesskabet bidrager positivt. En ung dreng forklarer Røde Kors-personalet, at hvis man er en del af en gruppe børn på gaden, der holder sammen, så ved alle, at hvis en af drengene pludselig har 100 kroner på lommen, så vil de andre gøre, hvad de kan for at få fat i pengene - og efterfølgende forlade gruppen.

Scanning af omgivelser. Denne gruppe børn og unge er hele tiden "på arbejde". De skal fortløbende forholde sig til alt, hvad der foregår omkring dem, hver gang de "skifter scene". De er trænet til at opdage farer, trusler, men også muligheder til mad og andet, i tide. De er hele tiden

bevidste om alt, hvad der foregår omkring dem, hvilket er meget udmattende, specielt i store sammenhænge.

UDFORDRINGER MED AUTORITETER

Denne gruppe af børn og unge har ikke meget tillid til voksne. Den basale tro og tillid til, at livet er godt - mangler totalt. Troen på verden som et godt sted eksisterer ikke mere - og når først den er væk, kan den være svær at genoprette.

Derudover har mange af børnene dårlige erfaringer med autoriteter - både på grund af vold udøvet af myndigheder rundt omkring i verden, men også fra voksne, de har mødt på deres vej. Dette vil ofte medføre en udfordrende adfærd og en grænseafsøgning i forhold til de voksne omkring dem. Personalet oplever, at de unge fremviser en selvforstærkende forventning om at blive afvist, når de ankommer på centeret. Dette er en vanskelig og destruktiv spiral. "Jeg tror ikke, at de voksne kan lide mig. Derfor afviser jeg dem kraftigt, så de ikke kan afvise mig".

Resultatet er, at de meget ofte oplever en afvisning. De afprøver også grænser hos de voksne, som de møder, for at få hjælp til en regulering.

Hurtig aflæsning af kropssprog. Disse børn og unge kommunikerer ved hjælp af kroppen. Med kropssproget kan du hurtigt gøre dig forstået i lande, hvor du ikke taler sproget, og når der skal kommunikeres tydeligt og hurtigt. Brugen af kropssprog er endnu en overlevelsesstrategi, som er blevet indlært for at kunne klare sig på gaden.

FORBRUG OG MISBRUG AF EUFORISERENDE STOFFER

Størstedelen af denne gruppe uledsagede mindreårige asylansøgere har et stofforbrug eller -misbrug. De mest almindelige stoffer er dem, der er let tilgængelige og billige, såsom Epilepsimedicinen Rivotril, lim, hash, amfetamin, opløsningsmidler, so-

lution. Mange af disse rusmidler er billige og medfører stor risiko for forgiftning og hjertestop. Få bruger andre stoffer, da disse ofte er for dyre. En mindre gruppe unge drikker alkohol.

Selvmedicinering og evt. diagnoser. At være psykisk ustabil beskriver de unge som at være "nervøs i hovedet". Her henviser de til følelsen af, at de ikke er som andre børn og unge, og at der er noget galt med dem, som stofferne kan afhjælpe. De forklarer også, at stofferne gør dem i stand til at gøre, hvad der opleves som nødvendigt for at overleve. "Misbrug gør mig 'følelsesløs' i forhold til kriminalitet." De bruger også stoffer for at glemme fortiden - og for at kunne udholde livet, som det er lige nu.

Ringe behovsudsættelse - afvisning af mig som person. Disse børn og unge er vant til at skulle kæmpe for maden. På gaden ved man aldrig, hvornår man får mad næste gang. Hvis personalet afviser et ønske, oplever børnene og de unge situationen som en meget personlig afvisning. "Du afviser mig som person, ergo reagerer jeg kraftigt". De har også gode erfaringer med at true sig til resultater - og det hele forstås af deres abstinenser, smerter, generel stress og dårligt velbefindende.

Dårlig fysisk konstitution. Meget ofte lider disse børn og unge under mange somatiske problemstillinger, såsom meget ringe tandstatus og smerter forbundet hermed. De har ofte ar, sår, ubehandlede brud og skader, fnat, infektioner og betændelsestilstande. Dette skyldes de mange år på gaden, men også deres ture til København eller andre storbyer, hvor de ofte havner i slåskampe eller lignende. Alt dette kombineret med abstinenser gør, at de ikke har det godt i egen krop.

Latent voldelighed. De unge mindreårige med gadeorienteret adfærd når hurtigt et højt frustrationsniveau. Deres vrede kan opleves ekstremt voldsom og meget hurtigt eskalerende. I en almindelig konflikt-optræning er der flere trin på vej opad, hvor der stadig er mulighed for andre at interagere. I disse børn og unges tilfælde oplever personalet, at de springer de fle-

ste trin over og derfor meget hurtigt når op i en rød zone, hvor det er svært at "nå" dem. I disse eksplosivt eskalerende konflikter bliver det tydeligt, hvor hurtigt de bevæbner sig. De laver våben ud af det rene ingenting, som de gemmer rundt omkring på centeret, hvis de får brug for at forsvare sig. Gadelivet er farligt, og reglerne er tydelige: Det er vigtigt at slå først. Tøven er risikabelt, og kontrol giver tryghed. Disse børn og unge har gennem årene oplevet mange kontroltab, ydmygelser og overgreb. Deres reaktion vil være "at sætte hårdt mod hårdt". De er parat til at gå langt – igen forstærket af deres dulmende misbrug.

Psykiske diagnoser. Røde Kors' personale kender sjældent børnene og de unge længe nok til at få dem psykisk udredt, da de oftest hurtigt rejser videre i deres nomadeliv. Men der kan godt være nogle af disse børn og unge, der bærer rundt på en psykisk lidelse. Deres adfærd kan indikere mistanke om tidlig skade, hjerneskader, omsorgssvigt, PTSD, traumer, skader som følge af stofmisbrug, psykoser, abstinenser.

Påtaget eller sløret identitet. Denne gruppe børn og unge har ofte haft flere identiteter i spil op igennem Europa. Dette er en meget tung belastning for en ung, der befinder sig midt i sine identitetsdannende teenageår.

Kriminalitet udøves ofte for at skaffe penge til stoffer og for at støtte eventuel familie i hjemlandet. Det kan ske efter pres fra familien som følge af fattigdom eller sygdom. Ofte har det også handlet om ren overlevelse, altså for at skaffe mad.

Selv om disse børn og unge har individuelle personlige profiler, oplever personalet ofte en repræsentation af flere af de ovenstående karakteristika. Nogle har boet på gaden, siden de var fem-seks år gamle, de har aldrig gået i skole, og de har manglet primær omsorg det meste af deres liv. Andre har været på gaden kortere tid, har op til ti års skolegang bag sig og familie i hjemlandet. Men fælles for dem alle er, at de lever et presset og stresset liv. Livet på gaden er hårdt og skånselsløst. Det er få af børnene og de

unge, der ikke har haft voldsomme og grænseoverskridende oplevelser på gaden.

HVAD HAR VI GJORT?

Røde Kors' personale, der er rekrutteret målrettet til arbejdet med de uledsagede mindreårige asylansøgere med gadeorienteret adfærd, har på tidspunktet for konferencen otte måneders eksperimentel erfaring med, hvordan et asylcenter bedre kan rumme og støtte denne gruppe af børn og unge. Metode og struktur er baseret på, hvad der har virket og ikke virket i de forskellige rammer, som har fungeret som bosted for disse børn og unge, dvs. erfaringer fra modtagecenter, opholdscenter, projekt- og særindkvartering.

Personalet har afprøvet forskellige pædagogiske metoder, konfliktløsnings- og forebyggelsesmodeller – og personalet har oplevet både medgang og modgang. Der manglede desværre en håndbog i arbejdet med børn og unge med gadeorienteret adfærd, så personalet var nødt til at skrive den, mens begivenhederne fandt sted.

Her følger en beskrivelse af hvilken struktur og hvilke tiltag, der har negativ indflydelse på de børn og unge, der er vant til et liv på gaden.

Store grupper af mennesker giver voldsomme magtkampe. Børnene og de unge positionerer sig og kæmper for en plads i hierarkiet. Derudover er der etniske kampe internt mellem de forskellige grupper af gadebørn- og unge, men også med de andre nationaliteter og børn og unge, der ikke er vokset op på gaden.

Mange regler fungerer heller ikke hensigtsmæssigt. Denne gruppe af børn og unge har svært ved at navigere rundt i et miljø med mange regler. De oplever regler som en personlig afvisning, som gør dem utrygge, og som de føler sig nødsaget til at kæmpe i mod. Det fører til magtkampe mellem dem og de voksne – pædagoger eller myndigheder. På samme måde gik det med Faste tider og rammer for spisning, skolegang og aktiviteter. Personalet tænkte

te "trygt og forudsigeligt", de unge tænkte "fængsel".

En meget konsekvent pædagogik - Hårdt mod hårdt virker uhensigtsmæssigt. Disse børn og unge vil altid gå skridtet videre. Hvis personalet skal bruge konsekvenser som læringsmetode, skal de konkurrere med de konsekvenser, som børnene og de unge kender fra gaden. Altså en meget hård pædagogik. Dette er selvfølgelig ikke muligt.

Princippet om samme behandling af alle viste sig heller ikke at være frugtbart. Gruppen af børn og unge har så forskellige baggrund, vilkår og ressourcer, at personalet bliver nød til at differentiere deres tilgang og forventninger til dem.

Ligeledes mødte personalet modstand, når de havde urealistiske forventninger til dem, for så kunne de unge jo kun fejle - men også, når vi ikke havde positive forventninger til dem, da de ofte vil leve op til mange af vores forventninger, gode eller dårlige.

Generelt kan konkluderes, at et almindeligt "Børneasylcenter set-up" med almindelige døgnstrukturer og en almindelig skole passer ualmindeligt dårligt til målgruppen. Disse børn og unge sover som udgangspunkt om dagen, og er vågne om natten. Dette er en overlevelsesstrategi, som har hjulpet dem i rigtig mange år på gaden. Derfor tager det tid, at vende deres døgnrytme om.

MEN HVAD ER DET SÅ, DER VIRKER?

Hvilke erfaringer har vist sig værende konstruktive og opbyggende i forhold til at få skabt en tryk ramme med givende indhold, der kan fungere som arbejdsplads for personalet og bosted for de unge?

Relationsarbejdet begynder ved det første møde og fortsætter kontinuerligt igennem hele barnets og den unges ophold. Fra første time starter relationsarbejdet, idet de unge bliver hentet i modtagecenter, i fængslet, eller hvor det nu er. Relationen er det bærende element gennem personalets forskellige metoder.

Stor tålmodighed virker positivt og beroligende - også når personalet bliver afvist. Det er vigtigt at fremhæve de små succeser. Eksempelvis med Bilal, som gennem 26 dage hver morgen råbte "fuck dig", når en medarbejder sagde "god morgen". Den 27. morgen råbte han imidlertid ikke, og til morgenmaden gav han medarbejderen et stykke frugt. Personalet er bevidst om, at det handler om de lange seje træk. Personalet viser, at "Vi vil dig også i dag, også selv om du ikke vil mig". De første dage og uger, er de vigtigste. Personalet på særindkvarteringen gør og er alt det, de ikke regner med. Dermed bryder de voksne med de unges negative forventninger. De ansatte på asylcentret er så venlige og imødekommende, at det næsten er karikeret.

Omsorg, specielt den meget konkrete og basale, taler sit tydelige sprog. Personalet renser sår, hjælper ved sygdom, sult, med tøjvasken, med at gøre rent med videre.

Personalet vælger sine kampe med omhu, da konfliktniveauet er generelt højt. I begyndelsen henstiller personalet venligt, når den unge gør noget, som ikke er hensigtsmæssigt. Først lidt senere, når relationen er vokset sig stærkere, og tilliden er introduceret, begynder de voksne på centret "at tage kampe" og opdrage eller guide børnene og de unge.

Loven skal overholdes, og der er ingen tolerance med hensyn til vold, trusler og stoffer på centret. Dette bliver gjort klart for dem fra dag et, og det bliver forklaret for dem hvorfor - selvom dette for de fleste er en selvfølge. "Som Røde Kors medarbejder hverken kan eller vil jeg være meddelagtig. Så når jeg ringer efter politiet, så ved du godt, at jeg stadig vil dig, men ikke dine ulovlige handlinger". En tydelig stillingtagen bruger personalet også i andre sammenhænge, hvor det bliver tydeliggjort, at personalet tager afstand fra de unges destruktive handlinger, men ikke fra de unge som personer.

Centret har sammenlignet med andre centre for uledsagede mindreårige asylansøgere *flere medarbejdere*, som taler enten arabisk eller spansk. Sprogfællesskabet er vigtigt for hele tiden at kunne konflikt-

forebygge og hjælpe børnene og de unge med at regulere egen adfærd og sætte ord på, når der er noget, der er svært.

Personalet er synligt og tilgængeligt, så det ikke er nødvendigt at råbe eller true, for at gøre opmærksom på sine behov. Vi gør, hvad vi kan og tydeliggør vores intention om at ville hjælpe. Signalværdien er vigtig, for at den unge kan opleve, at det er voksne, der gerne vil de unge det godt.

De unge bliver stillet krav, som de kan leve op til. De unge skal forstærkes i deres egne ressourcer, som de faktisk har rigtig mange af. Personalet prøver at undgå nederlag, for dem har der tilsvarende været alt for mange af.

Centret har daglig fokus på masser af aktiviteter, specielt fysiske. Samt sundere kost og opbyggelige vaner. Et sundt liv giver selvrespekt, og det er vigtigt specielt for teenager drengene at få brugt noget energi.

På centret er der etableret en skole med et tilrettelagt relevant skoletilbud. Engelsk, matematik, EDB samt lidt dansk og dansk kultur og lov. Her går lærere og pædagoger sammen for at motivere de unge til at stå op, gå i skole og blive i skolen. Dette er en stor udfordring for en ung dreng, der under mange år har levet et nomadeliv, hvor man hele tiden er i bevægelse.

Personalet, der udgøres af en fast stab med genkendelige og trygge voksne, prøver langsomt at flytte de unges døgnrytme og tilbyder dem et alternativ til gaden og dens aktiviteter.

Humor er ligeledes et vigtigt pædagogisk redskab, som kan bygge bro mellem mange misforståelser og mindre konflikter. Der kan være meget omsorg og relationsdannelse i humor. Et fælles ståsted.

TEORETISKE REDSKABER

Som tidligere nævnt har Røde Kors nu flere års eksperimentel erfaring med denne gruppe af uledsagede mindreårige asylansøgere. Mange metoder og pædagogikker har inspireret og er afprøvet i forhold til arbejdet med målgruppen. I dag har centret et pædagogisk ståsted og metode, men

arbejder fortløbende med integreret læring, for stadig dygtiggørelse

Afprøvede redskaber tager afsæt i *Non violent resistance*, hvor der har været fokuseret på konfliktforebyggelsen. Hvordan kan personalet minimere konflikter uden at bøje stedets regler og grænser for opførsel? Hvordan kan regler fastholdes, uden at de unge skal føle, at de skal kæmpe i mod de voksne?

En metode er timing. Ingen konflikt må negligeres og glemmes, men tidspunktet for, hvornår personalet tager den opdragende og guidende samtale, er afgørende. Ved ønske om adfærdændring er det vigtigt at bruge konflikten og opfølgning herpå som læringselement. En opfølgning er baseret på to dele: Ansvar for egen handling og mulighed for at vende tilbage til fællesskabet. Personalet signalerer altid ro og overblik, uanset stressniveau. Gennem åbent og venligt kropssprog og lav stemmeføring fremstår de voksne afvæbnende og tryghedsskabende. Dette understøtter de unge i at beholde selvkontrollen i en given situation.

Derudover arbejder vi på, hvordan vi som personale støtter hinanden og bakker op, så vi også føler os trygge i vores arbejdsmiljø. *Low Arousal/Rogivende* pædagogik fokuserer på konfliktforebyggelse gennem begreber som ansvar og kontrol samt relationel bevidsthed. Hvem har ansvaret for, at en konflikt ikke løber løbsk? Kan vi som personale forvente, at disse børn og unge, der har manglet omsorg og styring i meget store dele af deres liv, skal kunne indgå konstruktivt i refleksive relationer?

Personalet arbejder ud fra devisen: "Den, der tager ansvar, kan påvirke". Det betyder, at den, der påtager sig ansvaret, muliggør et råderum for styring. Når personalet påtager sig ansvaret i en konflikt med en af de unge, kan de også "bestemme", hvilken vej konflikten skal gå. Ved at styre, hvilken retning konflikten går, kan vi også bestemme, hvordan konflikten lander. Personalet har anerkendt, at de ikke kan kontrollere denne gruppe af børn og unge, men de kan hjælpe dem til at beholde deres selvkontrol.

Den unge gør det, de voksne ønsker, når denne har kontrollen over sig selv. Når de

unge kan hjælpes til at bevare selvkontrollen, behøver deres konflikter ikke blive så voldsomme. Dette indebærer, at når de professionelle tager ansvaret i relationen til de unge, kan dette forebygge mange konflikter.

Motiverende Interviews: Udover at minimere konflikter ønsker personalet også at erstatte den kriminelle og misbrugen- de levevej med en opbyggelig og mere sund ungetilværelse. I den sammenhæng bruges motiverende interviews. En metode, der er almindeligt brugt i misbrugsbehandling, som har til hensigt at motivere til forandring trods personens oplevelser af ambivalens, eventuel frygt og manglende tillid til muligheden herfor. I interviewet tages udgangspunkt i personen, det drejer sig om. Vedkommende er ekspert i sit eget liv, og ændring lykkes bedst ud fra egne motivationsfaktorer og ikke andres.

ALI FÅR DET SIDSTE ORD

Ali mødte jeg første gang i Gribskov i 2012. Jeg havde mødt andre drenge med historier, der mindede om Alis, men Ali var en af dem, der gjorde indtryk. Han var på trods af et massivt misbrug, der var startet tidligt i sit liv, en meget reflekteret dreng. Han snakkede fem forskellige sprog på trods af næsten ingen skolegang - og på trods af, at han ikke kunne skrive meget andet end sit eget navn. Han havde svært ved at begå sig på Gribskov, som på det tidspunkt var et almindeligt modtagecenter for uledsagede mindreårige. Han havde næsten dagligt voldsomme konflikter enten med andre beboere eller med personalet.

Knap tre måneder efter sin ankomst endte Alis ophold med, at han blev anholdt og sigtet for et voldsomt overfald på en anden beboer. Indberetningerne på Ali lå i bunker, og de lød på alt fra indtag af stoffer og udøvelse af hærværk til trusler mod øvrige beboere og personale og regulær vold.

Jeg tænker sommetider på, hvordan Alis ophold ville være endt i det Center Gribskov, vi har i dag - og med de erfaringer omkring arbejdet med drengene, som vi har i dag.

Jeg vil gerne læse et lille stykke op fra et referat af en samtale, som jeg havde med Ali for tre år siden:

"Da Ali næsten lige er ankommet til Gribskov, sidder jeg en dag og snakker med ham. Han har på det tidspunkt været i Gribskov i en uge, hvor han allerede har været meldt forsvundet to gange på grund af udeblivelse i mere end 24 timer. Han er denne dag tilbage efter at have været i København de sidste tre døgn, hvor han har sovet på gaden og lidt tilfældige steder. Det er slutningen af oktober måned.

Ali fortæller mig den dag, at han er ca. 16-17 år, og at han har været på gaden siden han var 7-8 år. De sidste otte år har han været rundt i Europa. Han er snøvlen- de i sin tale, han sidder med tunge øjne og blikket rettet mod jorden. Han virker påvirket og træt. Hans tøj, hænder og negle er beskidte. Han har en del sår og skrømmer på hænderne og i hovedet. Det blandet med en masse ar, der ser ud til at være af ældre dato.

Han spørger mig, hvorfor jeg er venlig mod ham, og hvorfor jeg behandler ham med respekt. Jeg svarer ham, at jeg jo arbejder for Røde Kors, og at jeg tror på, at alle menneskers fortjener venlighed og respekt. Derudover fortæller jeg ham, at jeg som mor og privatperson håber, at hvis der nogensinde skulle ske noget for min familie, at der så ville være nogle voksne, der tog sig af mine børn. Ali kigger mig for første gang i øjnene, og siger med en meget alvorlig stemme:

"Derude... Derude på gaden, der findes der ikke en eneste voksen, der passer godt på et barn af gaden."

UNGE MED RESSOURCER - MEN KILDE TIL ENORM BEKYMRING

Vi vil gerne være dygtige til at løse denne komplicerede opgave - bedre til at hjælpe de uledsagede mindreårige. Netop derfor har vi vores fire faste sagsbehandlere på området. Men lad os gå tilbage til begyndelsen.

AF OLE JEPPESEN

Hvordan bliver en uledsaget mindreårig typisk til en børnesag i en kommune? Vi opretter langt de fleste sager på baggrund af underretninger fra politiet. Det er med andre ord gruppens kriminelle handlinger, som får os til at agere på baggrund af vores tilsynspligt. Vi deltager i afhøringer, domsfremstilling, retsmøder - som følge af den kriminelle adfærd. Her oplever vi ofte samme kaos i forhold til "hvem gør hvad", som andre af dagens oplægsholdere har skitseret.

Blandt andet bliver vi ikke altid indkaldt, selvom vi skal og rigtig gerne vil. Ved varetægtsfængslinger skal vi afholde en børnesamtale og udarbejde en kriminalitetsforebyggende handleplan inden for syv dage. Altså skal vi i en fart ud og mødes med den unge på den sikrede institution.

De drenge, vi møder på de sikrede institutioner, er nogle drenge, der har det rigtig svært. Det er ensbetydende med store psykiske udfordringer, når et gadebarn, som er vant til den åbne himmel, pludselig befinder sig bag lås og slå. Vi møder drenge uden håb, selvmordstruede og med selvskadende adfærd.

Vi prøver at udarbejde nogle gode handleplaner for drengene, hvor de kan opnå kompetencer, som kan være nyttige for dem, hvis de skal tilbage til eksempelvis Marokko eller Algeriet, altså til hjemlandet. Vi tilskynder til, at de på de sikrede institutioners værksteder kan lære noget håndværksmæssigt arbejde, som de på en eller måde kan tage med sig. Men vi har nok at se til i både dag og døgnvagt, for vi skal jo også være til stede for at sikre barnets

ESSENS

- Drengene har det overordentligt svært, men rummer en masse ressourcer, som skal frem i lyset.
- Vi skal sørge for at lave handleplaner, som sikrer, at drengene får brugbar viden og nye kompetencer med sig videre.
- Effektive redskaber: Et velfungerende asylcenter, opdeling af drengene i mindre grupper, voksne der ikke svigter og giver op, rollemodeller og sprogfællesskab.

tarv ved afhøringerne, når en af de unge har begået tricktyveri, brugstyveri og alle mulige andre småforseelser.

UNDERRETNING FRA ASYLCENTRET

Vi kan også modtage underretninger fra asylcentret, hvis personalet mener, at der er grund til bekymring. Her er det vigtigt at nævne, at langt hen ad vejen klarer centret opgaven og udfordringerne rigtig fint, men indimellem er vi sammen så bekymrede, at det er nødvendigt at gå tættere på. I den forbindelse er kommunens sagsbehandlere altid klar på at lave en sparring og kvalificere bekymringen. Sagsbehandlerne og medarbejderne i asylcentret har forskellige måder at arbejde på, og vi opnår det bedste resultat, når vi mødes og sparrer.

Det første, vi fra kommunens side gør i forbindelse med en underretning fra asylcentret, er at vurdere underretningen inden for 24 timer. Vi afholder en børnesamtale og udarbejder en § 50-undersøgelse, altså en børnefaglig undersøgelse, samt handleplaner. Hvis § 50-undersøgelsen fører til anbringelse, skal vi føre tilsyn og lave opfølgninger og børnesamtaler.

Hvad er det så, vi som tilsynskommune

kigger på ved den børnefaglige undersøgelse? Det handler om udvikling og adfærd, familieforhold, skoleforhold, sundhedsforhold, fritidsforhold og venskaber samt øvrige relevante forhold. Som det måske fremgår, vil der i denne gruppe unge være grund til bekymring under mange af disse punkter.

Hvad kigger vi på, når vi skal fastsætte vores bekymringsgrad? Vi tager altid udgangspunkt i drengens egen oplevelse af situationen. Er der en erkendelse af at have det svært og/eller en motivation for forandring? Vi samarbejder løbende med både Røde Kors og Udlændingestyrelsen, hvor vi blandt andet drøfter vores bekymring og søger at kvalificere den. Vi ser på, hvordan centeret kan imødekomme og støtte den unge i udfordringer - og hvordan der arbejdes forebyggende omkring den spirende bekymring? Kan der skabes udvikling og flere beskyttende faktorer omkring den unge på centeret?

SLÅR BUNDEN UD AF SYSTEMERNE

Vi arbejder efter en bekymringskala, hvor vi kan placere børn alt efter graden af bekymring. Den starter med "barn i trivsel" og går så nedad med "faldende trivsel", "sårbart barn", "udsat barn" og "truet barn". Vedrørende disse drenge slår skalen næsten ikke til. Vores bekymring rækker til mere end betegnelsen "truet barn".

Hvad er det så for nogle briller, vi har på, når vi kigger på uledsagede mindreårige? Hvilke diskurser påvirker det danske børnesyn og skaber grundlag for det børnesyn, der er til stede i Serviceloven? Set fra vores ende af verden er børnesynet præget af den moderne udviklingspsykologi og socialpsykologi - og det, at alle børn skal have de samme betingelser for og støtte til at kunne opnå en god opvækst, en god uddannelse og et godt familieliv.

Men hvilket børnesyn er drengene vokset op under? Det er et børnesyn, der tolererer, at en femårig står på gaden og sniffer lim, mens voksne går forbi. Der er ingen, der kunne finde på at arbejde forebyggen-

CITATER FRA SAGSBEHANDLERNES SAMTALER MED DRENGENE:

Om familieforhold

"Min mor var syerske, min far var mest på gaden. Han drak, og når han kom hjem, slog han både min mor og mine søskende. Han var ikke en god mand".

"Min mor sagde, jeg skulle gå. Der var aldrig mad nok, selvom jeg kom hjem med noget, efter en dag på havnen, hvor jeg hjalp fiskerne. Der var for mange munde og for lidt mad. Jeg gemte mig på færgen, og nu er jeg her".

"Jeg troede, at der ville være arbejde i Europa. Det er der ikke. Jeg har kun fået problemer. Jeg savner min familie. Jeg kan ikke rejse hjem, for de regner med, at jeg sender penge hjem og får en uddannelse. Jeg lyver for min mor i telefonen".

Rusmidler

- en flugt fra virkeligheden

"Jeg har taget alt siden jeg var fem år. Lim, lightergas, piller, hash - alt hvad jeg kunne få fat i. Det hjælper på tankerne."

"Der er jo ikke rigtig noget og lave

på centeret, andet end at tage stoffer og lave ballade." (i centrets opstarts-fase, hvor tilbuddene endnu ikke var særligt tilpasset gruppen)

Grundlæggende mistillid til voksne

"Jeg har ikke mødt en voksen, der ikke ville noget ondt".

"Voksne vil altid have noget".

"Hvis jeg gik med ham hen på hotellet, så ville han give mig noget tøj. Men jeg gjorde det ikke, for jeg vidste godt hvad han ville".

Drømmen, der er så almindelig og alligevel så langt væk

"Jeg rejste fordi, hvorfor skulle jeg blive? Der var intet. Der er intet. I Danmark kan jeg måske få et arbejde eller gå i skole. Få et liv. Men det er altså et rigtig dårligt asylcenter det her, i andre lande er de bedre".

"Hvad jeg drømmer om? Jeg drømmer ikke så meget længere. Men når jeg drømmer, så er det om skole, arbejde og om engang at få en familie".

de - der er ingen, der tænker, at der skal passes på de her børn.

FREM MED RESSOURCERNE!

De her drenge kan en masse. Lad os se på deres primære mål - at kunne passe på sig selv og overleve. Hvordan har det kunnet lade sig gøre?

Det handler om at kunne skaffe forsørgelse, at kunne overleve en rejse op igennem Europa, f.eks. adskillige timer under en lastbil, at kunne beskytte sig selv mod trusler via kamp/flugt eller "tend and befriend", at bruge rusmidler, når der skal skabes ro og glemmes, at følge impulser og reagere hurtigt, at kunne fem forskellige

sprog! Det er da en vild ressource at have. Dertil kommer, at de ofte har et narrativ om sig selv. De vil rigtig gerne fortælle, når de har afklaret, at vi er sat i verden for at snakke med alle børn i kommunen, der har det svært.

FÆLLESTRÆK DER UDFORDRER

Vi ser nogle fælles udfordringer, som går igen i § 50-undersøgelserne. Der er opvækst-relaterede belastningsfaktorer - alkoholiserede forældre, fattigdom. De har overlevelsesstrategiske tanker i forhold til forsørgelse, hvilket leder til berigelseskriminalitet, heriblandt nu og da røverier, som kan føre til særlig personfarlig kriminalitet.

Gruppen er belastet af omfattende misbrug af lim, lightergas, hash og andre euforiserende stoffer. Drengenes trivsel, både psykisk og fysisk, er generelt bekymrende. De kan være forhutlede med dårlig tandstatus og hygiejne. Der er masser af impulsstyret adfærd og manglende tillid til voksne. Flere drenge har oplevet overgreb og er givetvis blevet handlet. Nogle har en mindre udviklet mentaliseringssevne. Det er svært for dem at tolke andres intentioner og følelser - og dette udfordrer også deres venskabsrelationer.

BESKYTTELSESAKTØRER

Efter en masse myndighedsarbejde og børnesamtaler med op mod 70 drenge, hvad er det så, der har vist sig at virke? Det drejer sig først og fremmest om et velfungerende asylcenter, med skole og gode aktiviteter - for det bidrager til færre underretninger og mindre kriminalitet. At drengene bliver på centeret er direkte forebyggende, for hvis de tager til byen, er der fristelser overalt. Det virker også at dele drengene op i grupper på 10-12 drenge. Resultatet er færre konflikter, mindre uro og dermed færre voldsepisoder.

Et andet effektivt redskab er voksne, der evner at lave godt og kontinuerligt pædagogisk relationsarbejde og ikke giver op, men bliver ved og ved og ved og ved. Herunder arabisk/spansktalende personale, som kan hjælpe drengene ud af sproglig ensomhed - og virke forebyggende, fordi drengene nemmere kan spejle sig i relationen og se en rollemodel. De kan se sig selv være et andet sted i livet.

I det rette læringsmiljø, med gode rammer og relationer, kan drengene udvikle kompetencer som bedre tilknytning, indlæring af skolefaglige kompetencer og dannelse af tættere relationer og social forståelse knyttet hertil.

SPØRGSMAÅ FRA SALEN

Har I nogensinde benyttet efterværnsparagraffen i forhold til denne gruppe? [Efter-

værn er et tilbud om fortsat støtte til unge, der indtil det 18. år har haft en fast kontaktperson samt unge, der har været anbragt uden for hjemmet med eller uden samtykke umiddelbart inden det fyldte 18. år. Tilbuddet kan dreje sig om døgnophold, fast

FAKTA

- Kommuner har ifølge Servicelovens § 146 en tilsynsforpligtigelse overfor alle børn og unge, der opholder sig i kommunen - og da Gribskov Kommune er beliggenhedskommune for Center Gribskov, har kommunen dermed også tilsynspligt overfor de uledsagede mindreårige, der opholder sig på asylcenteret. I forbindelse med denne tilsynspligt skal kommunen blandt andet sikre de børn og unge, der har særlige behov, den nødvendige støtte.
- Gribskov Kommune har valgt at specialisere sig i at kunne varetage opgaven med at sagsbehandle uledsagede mindreårige asylansøgere. Derfor har fire sagsbehandlere dette område som deres primære felt - fremfor at opgaverne løbende bliver fordelt på forskellige sagsbehandlere.
- For at klæde sig på til opgaven har kommunen tilegnet sig viden om anden lovgivning (udlændingeloven) og retsprocedurer, viden om handlede børn (hos Center Mod Menneskehandel), viden om misbrug af lim og lightergas (ikke specielt udbredt blandt danske unge. Hvad gør det ved drengene, hvordan skader det dem?), viden om gadebarnets opvækst, og viden om bevægeligheden på asylområdet (nogle af drengene har været anbragt i Sverige eller Norge).

kontaktperson, udslusningsordninger m.v. og kører frem til og med det 23. år. Målet er, at opnå en selvstændig tilværelse f.eks. i forhold til uddannelse, beskæftigelse og egen bolig - red.]

RW: Nej, vi er aldrig nået dertil, hvor de har været anbragt så længe, at det er kommet i spil. Jeg ved heller ikke, om de passer ind i målgruppen for efterværnsparagraffen, for meningen med efterværn er jo at understøtte en udvikling mod at kunne opretholde et selvstændigt voksenliv. Og er det målet her? Er disse drenge i en situation, der gør, at de ville kunne få gavn af denne form for støtte - eller skal der andet til? For eksempel foranstaltninger, der fortsætter efter det 23. år - eller en omsorgsplads på et voksen-asyllcenter. Vi kender ikke svaret, for det har ikke været aktuelt at diskutere endnu.

Benytter I jer af at kontakte de mindre-åriges repræsentanter i forbindelse med børnesamtaler?

RW: Det gør vi. Barnet bliver altid tilbudt en bisidder - og vi spørger direkte, om barnet ønsker, at repræsentanten er til stede. Som regel sker det helt automatisk via socialkoordinatoren på asyllcentret.

PANELDEBAT MED OPLÆG VED HELLE STENUM, LEKTOR OG MIGRATIONSFORSKER, RUC, STINNE ØSTERGAARD POULSEN, JURIDISK RÅDGIVER, DANSK FLYGTNINGEHJÆLP, INGER NEUFELD, SENIORRÅDGIVER, RED BARNET - OG HANNE MAINZ, SOCIALFAGLIG KONSULENT, CENTER MOD MENNESKEHANDEL:

DE GLEMTE BØRN

- IFØLGE FIRE SKARPE DEBATTØRER

AF OLE JEPPESEN

”

HELLE STENUM

Røde Kors og de andre aktører dækker eller møder kun en flig af den virkelighed, der er i Danmark. Virkeligheden er, at vi har en voksende befolkning i landet, der er her illegalt. Det har mange konsekvenser, og når det handler om mindreårige, er disse konsekvenser meget alvorlige. Der er jo tale om en decideret deroute for den mindreårige, hvor man lægger ud med at tro på mulighederne. I takt med, at den mindreårige erfarer, at mulighederne for at skabe et nyt liv er små eller ikkeeksisterende, får han det dårligere og dårligere og ender ofte i kriminalitet, misbrugsproblemer og så videre.

Der er en stor rationalitet i, at de gebær-

der sig, som de gør - at de ikke stoler på voksne for eksempel. De ved godt, at de ikke får asyl, og derfor lægger de strategi efter det. Asyllovgivningen i Danmark og Europa er kort sagt meget restriktiv og giver ingen mulighed for regularisering eller legalisering af denne gruppe. Der er ingen veje for dem ud af illegaliteten. Deres ophold i Danmark eller lignende lande er for dem blot en pause, en parentes i deres irregulære liv, og det ved de godt. På den måde kan man godt anskue gruppen som en konsekvens eller effekt af den lovgivning, vi har.

Disse børn og unge vil aldrig kunne få legalt ophold, som forholdene er i dag, og derfor træder vores samfund aldrig i karakter og yder den omsorg, som "opholds-børn" ville nyde godt af. På en måde hører denne gruppe ikke hjemme i asylsystemet. Samtidig synes jeg, at det er rigtig godt, at de er der. Det er det eneste sted, de kan være - og det eneste sted, at nogen tager sig bare lidt af dem. Hvis de udelukkende blev betragtet som udokumenterede, kriminelle migrantdreng, ville vi lynhurtigt ende i den normale diskurs, der handler om, at "de skal bare hjem, og det kan ikke gå for hurtigt".

I denne lille parentes, mens asylsagen bliver behandlet, har de dog legalt ophold samt nogle få rettigheder. Det giver en mulighed for at sætte fokus på deres liv før og efter denne lille parentes, og det er glædeligt. I det hele taget er de uledsagede og udokumenterede mindreårige kommet på dagsordenen, og landenes håndtering af

området er kommet under pres. Europa-parlamentet udtrykte i efteråret 2013 bekymring blandt andet på baggrund af forholdene for de mindreårige i Grækenland, hvor vilkårene er mindst ti gange værre end i Danmark. Budskabet fra parlamentet var, at børnene skal ses som børn - og barnets tarv skal varetages. De var også bekymrede over den manglende statistik og den kendsgerning, at der blev sat så få ressourcer af til området generelt.

På europæisk plan er der et vist samarbejde blandt NGO'erne omkring sårbare børn - både asylansøgere og de udokumenterede - som på forskellig vis forsøger at råbe de europæiske myndigheder op. Der bliver skrevet breve til EU-kommissionen, hvor børnenes særlige rettigheder bliver understreget. Det er vigtigt, mener de, at man får adskilt immigrationskontrollen fra velfærdskontrollen - og altså giver alle uledsagede mindreårige, der har behov herfor, mulighed for omsorg og behandling - ja, måske ligefrem en anbringelse, uanset hvilken opholdsstatus man har. Det er nok utopisk, når det handler om Danmark, men i Sydeuropa har man tradition for, at humanitære organisationer og kirker har nogle særlige tilbud.

Jeg synes, der mangler nogle steder at sende de her børn hen - både børn, der ikke længere kan være i Gribskov og børn, der aldrig kommer til Gribskov. Fordi hvor skal de gå hen og anmelde et overfald uden at blotte deres identitet? Hvor skal de gå hen og få behandlet deres traumer eller deres dårlige tænder? Hvad med uddannelse? Kunne man ikke give dem mulighed for at gå i skole, så længe de er børn? Alt dette ville kræve, at man skilte "de administrative blikke" på barnet og først og fremmest betragtede dem som børn.

”

STINNE ØSTERGAARD POULSEN

Der er ingen af os, der kan give drengene det, de allerhelst vil have. En opholdstildelse. Alle de foranstaltninger, vi diskuterer i dag, er midlertidige tilbud, og det kan de unge godt gennemskue. Derfor kan den omsorg godt føles som endnu et svigt, fordi de måske ser den som en falsk omsorg - en omsorg, der kun varer ved, indtil drengene er videre i systemet eller er udsendt.

Derfor vil jeg gerne fokusere på asylansøgerdelen. Den asylprocedure, som drengene er omfattet af, er den, vi kalder 'åbenbart grundløs'. Det er en haste-procedure, en en-instantsbehandling, hvor man kun får en samtale hos Udlændingestyrelsen. Når man placerer denne gruppe her, er det for-

di, man vurderer, at de højst sandsynligt vil få et afslag - at sagen med andre ord er "tynd". Som en form for "legal safeguard" interviewer Flygtningehjælpen alle de unge for at sikre, at alle væsentlige oplysninger er kommet for en dag. Herefter kan vi så enten nedlægge veto og kræve, at sagen skal for Flygtningenævnet, eller vi kan tiltræde, at de får afslag i denne åbenbart grundløs-procedure.

Jeg gennemfører selv rigtig mange af disse interviews, og vi tiltræder afslaget i samtlige tilfælde - for der er ikke noget i Flygtningekonventionen, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention eller Flygtningeævnets praksis, som kan give disse børn og unge prædiket "flygtninge". Men når vi som privat humanitær organisation gør det, så bidrager vi til både den offentlige og den fagprofessionelle debat, der går på, at denne gruppe er asyl-shoppere, de er ikke 'rigtige' flygtninge, de hænger bare ud i asylsystemet - og så videre. Det kan kort sagt være med til at give en fornemmelse af, at de snyder det asylsystem, der er lavet til at beskytte de 'rigtige' flygtninge.

Derfor vil jeg gerne præsentere et andet perspektiv på deres grunde til flugt. Et gadeliv i Marokko eller et håb om at løfte sin familie ud af alvorlig fattigdom - det er i mine øjne ganske alvorlige grunde til at flygte. At disse grunde ikke i dansk og europæisk juridisk kontekst bliver betragtet som legitime grunde til at flygte, gør dem jo ikke mindre alvorlige. Det, at disse børn og unge ikke er flygtninge i dansk forstand, siger måske lige så meget om vores lovgivning og fortolkning af denne, som det siger om de unge.

Den belgiske forfatter Dimitri Verhulst skriver i sin bog "Hotel Problemski" lidt provokerende, at man med Flygtningekonventionen har besluttet, at folk ikke må dø af en politisk motiveret dødsstraf - men folk må gerne dø af sult. Det er sat på spidsen, men kan godt have sin relevans her i dag. Det, at man ikke kan benævnes "flygtning" grundet sult, hjemløshed eller menneskehandel gør jo ikke de nævnte problemer mindre alvorlige. Selvom deres grunde falder uden for konventionen, er det måske på sin plads at minde sig selv om, at deres grunde til at flygte er ganske legitime i almen forstand.

Man skal måske være varsom med alt for mageligt at afskrive de unge som "asyl-shoppere", der ikke er "rigtige" flygtninge. I 2011 besluttede Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, at forholdene for asylansøgere i Grækenland - herunder hjemløshed og alvorlig fattigdom un-

der særdeles vanskelige vilkår uden udsigt til forbedringer - var så problematiske, at de måtte betragtes som nedværdigende og umenneskelige og dermed et brud på menneskerettighedskonventionens artikel 3.

Man må formode, at det at bo på gaden i Marokko, eller at vokse op i alvorlig fattigdom uden udsigt til andre forbedringer end at prøve lykken på skibene til Spanien i den optik også må være et brud på artikel 3, hvis gadelivet i Athen er det. Eller hvad? Det er i hvert fald tankevækkende.

En sådan fortolkning kan dog åbenlyst ikke fungere i praksis, da domstolen hermed ville åbne op for, at alle hjemløse i verden lever under umenneskelige omstændigheder og bør have ophold i EU. Men det ændrer jo ikke ved, at forholdene som de unge kommer eller flygter fra - objektivt og isoleret set - kan betragtes som i strid med basale menneskerettigheder, og at de unge dermed må opfattes som mennesker på flugt af alvorlige grunde.

Det kan være værdifuldt at reflektere over, at hverken Flygtningekonventionen eller Flygtningeævnets praksis er faldet ned fra himlen. De er produkter af det samfund, vi lever i - og der ligger i bestemmelserne nogle helt åbenlyse politiske hensyn til asylsystemernes naturlige begrænsninger. Derfor har vi ikke uden videre ret til at kalde denne gruppe for "asyl-shoppere" eller lignende. Vi skal ikke kun se dem som "mindreårige med gadeorienteret adfærd" - men også som drenge på flugt eller i hvert fald i bevægelse af grunde, der kan være dybt alvorlige.

INGER NEUFELD

Inden finanskrisen befandt denne gruppe nordafrikanske drenge, som vi har fokus på i dag, sig i Sydeuropa, hvor de boede og arbejdede. Der var tilmed EU-projekter, som skabte rammer - steder, hvor disse børn og unge kunne bo, mens de gik i skole og passede deres fabriksarbejde eller tjente til dagen og vejen på anden vis. Da finanskrisen kom, blev gruppen presset ud, og så var der pludselig ikke længere noget for dem i EU at komme efter. De hørte ikke længere til i EU.

Det er vigtigt at holde fast i, at vi her i Danmark formår at vise de her børn, at vi vil drage omsorg for dem - at vi bekymrer os for dem. Omsorgsdelen er vigtig, og der gør vi faktisk noget. Man kan så diskutere, om vi gør nok og gør det rigtige - men vi forsøger i hvert fald. Den anden side af sagen handler om børnenes fremtid. Gør vi nok for, at børnene skal få en bedre fremtid?

I forhold til omsorgsdelen er jeg imponeret over den fleksibilitet, der udvises i arbejdet med gruppen. Den er på den anden side også altafgørende, for det er en gruppe, som hele tiden flytter og ændrer sig. Her skal vi så også huske hele tiden at have retssikkerhedsbrillerne på og vurdere, om vi overholder børnekonventionen. Det er vigtigt at slå fast, at så længe de her børn er i Danmark, har de ret til de samme vilkår som alle andre børn, der er her. Om de er asylansøgere eller børn uden opholdsgrundlag.

Det betyder, at de har ret til omsorg, de har ret til botilbud, de har ret til skolegang, de har ret til sundhedsforanstaltninger, de har ret til en repræsentant, og de har ret til tolkebistand - simpelthen fordi de er på dansk grund, og som regel på en eller anden måde er kendt af myndighederne. Jeg vil også gerne understrege dels, at de har ret til ikke at blive placeret i voksenfængs-

ler - jeg kan desværre se, at det sker med mellemrum her i Danmark - dels, at når de skal anbringes på sikret institution, skal det være i kortest muligt tid. Det siger konventionen.

Generelt gælder det, at når vi har med børn at gøre - også når vi skal afgøre, om de skal være her eller ej, så har vi en forpligtelse til at sikre barnets tarv og arbejde frem mod varige løsninger, holdbare løsninger. I forhold til trafficking-aspektet er der jo masser af grunde til at være bekymret for disse børn. Mens de er her, har de ret til at blive identificeret som offer for menneskehandel, hvis de er det.

Tilbage til omsorgsdelen. Det er godt, det vi gør - men der er nogle åbenlyse huller i forhold til nogle af de sikrede institutioner, hvor der ikke er klarhed om proceduren. Børn har ret til tolkebistand, og hvis der ikke er klarhed omkring, hvem der skal betale, så skal der findes klarhed. Det er en myndighedsopgave at få styr på det. På samme måde skal der være klare retningslinjer for, hvem der skal betale for børnenes sundheds- og socialtilbud. Det er ikke noget, vi skal bruge tid på at snakke om - det skal være på plads. Som retsstat skal vi sørge for, at der er styr på disse ting.

Med hensyn til at lave holdbare handleplaner er det selvfølgelig en udfordring, at gruppen ikke ønsker at vende hjem. Alligevel tænker jeg, at vi måske kunne blive endnu bedre til at lave handleplaner, som ikke bare er nationale. Hvordan kan vi lave nogle "større" handleplaner? Europarådet har introduceret "Life Project Plans", som vi kan kigge på - og måske kan vi lade os

inspirere til at lave nogle handleplaner, som rækker ud over grænserne og giver børnene noget, som ikke kan tages fra dem igen.

I forhold til EU er der sjældent fokus på denne gruppe af børn. Mange af initiativerne er rettet mod asylansøger-børn, men hvad kan man gøre for de udokumenterede børn? EU-lovgivningen på området er sparsom, og det samme er de tildelte fondsmidler. Børn er ikke født gadebørn. Hvis vi ikke giver de unge konkret støtte, er vi selv med til at skabe gadebørn.

HANNE MAINZ

Jeg vil gerne starte med at sige, at vi på Center Mod Menneskehandel ikke tænker, at alle nordafrikanske mindreårige er ofre for menneskehandel. Dagens oplæg giver da heller ikke entydige billeder på, om der kan være tale om menneskehandel. Indlæggene i dag får ikke vores alarmklokker til at ringe - jeg hører mere, at det er tale om unge 'on the move', men de er sårbare og kan være i fare for at blive udnyttet. Vi har fokus på denne gruppe, ganske som vi har det på mange andre grupper qua vores mangeårige samarbejde med Røde Kors.

Sammen screener vi, kort fortalt, hele området for at fange de beretninger, som indeholder elementer og indikatorer, der kan tyde på trafficking. Sådanne historier dukker måske først op, efter de unge har været 'forbi' politi, kommune og US og lander i asylsystemet. Måske er det først, når den unge sidder i f.eks. Vestervig, at han eller hun tør fortælle historien - og derfor oplærer vi også løbende medarbejderne dér i at fange signalerne og give os besked.

Der bliver identificeret meget få mindreårige ofre for menneskehandel i Danmark - fra 2009 til i dag er 11 mindreårige identificeret. Vi har dog en klar fornemmelse af, at det reelle antal er større. Vi ved, at både politi og kommuner kommer i kontakt med mange mindreårige af udenlandsk herkomst - men vi får ingen eller ganske få henvendelser derfra, hvilket undrer os og bekymrer os.

Derfor opfordrer vi igen og igen aktørerne på området til at kontakte os ved den mindste mistanke om menneskehandel. Vi sender gerne en socialarbejder, som kan være med til at afgøre, om der skal tales med barnet - om der skal laves en egentlig udredning.

Når vi har fokus på de nordafrikanske drenges adfærd skyldes det også, at en af vores opsøgende gadearbejdere i Col-

bjørnsgade [hvor Center mod Menneskehandel driver værested for udenlandske prostituerede, red.] var vidne til, at en gruppe nordafrikanske drenge systematisk rullede fulde folk, som var i byen. Det særlige var, at vores medarbejder kunne konstatere, at de var i selskab med nogle voksne – og at de løbende afleverede byttet til dem. Det lugter jo lidt af en form for systematik, der kunne være indikator på udnyttelse eller menneskehandel, og derfor satte vi fra 2012 et særligt fokus på området.

Vi er glade for dagens arrangement – og for, at der nu rykkes på flere fronter i forhold til gruppen. Det er vigtigt, hvis vi skal gøre en forskel.

Når vi søger at identificere ofre for menneskehandel, er det ikke for at vedligeholde statistikken, men reelt for at sikre disse ofre de ekstra rettigheder, som en identificering automatisk giver – og for at beskytte ofrene mod bagmændene. Det er ikke nødvendigvis specielt gavnligt for barnet at blive udredt og få at vide, at han/hun er offer for menneskehandel – faktisk ser eksempelvis drengene sig sjældent selv som værende ofre for noget som helst. Vi har imidlertid en forpligtelse til at afdække, om der er nogle bagmænd, der udnytter børnene – så vi kan beskytte disse børn. Vi må afsøge, om der er nogen, der står og 'hiver' i dem? Er der forventninger i hjemlandet? Er der nogen, der har pantsat en ged, en gård eller andet i forventning om, at barnet skaffer penge? Er der noget gæld? Det er nogle af de vinkler, som vi skal afdække.

Mit ærinde her er igen at henlede opmærksomheden på de mindreårige ofre, som vi aldrig "fanger" via vores screeninger. De som ikke får hjælp og beskyttelse. Hvor er de henne lige nu? Hvad laver de? Bliver de udnyttet? For folk bliver også rekrutteret på dansk grund. Asylsystemet kan også blive brugt af bagmænd som et sted, hvor man kan rekruttere, det vil sige plukke mennesker ud med henblik på menneskehandel og systematisk udnyttelse. Og hvad med de afviste asylansøgere, dem under jorden? De er ekstremt sårbare og kan hurtigt blive afhængige af andre, som ikke nødvendigvis vil dem det godt. Derfor: Kontakt os altid ved den mindste mistanke, så vi kan identificere og hjælpe langt flere, end vi gør i dag!

EKSEMPEL PÅ TRAFFICKING

Lige nu er Center mod Menneskehandel i kontakt med en dreng, som gerne vil have hjælp til at komme ud af den udnyttelsessituation, som han befinder sig i. Han har langsomt fået mod på at fortælle flere og flere detaljer. Han fortæller om yngre drenge, som bliver udnyttet af ældre drenge. Og han udnyttes måske også selv. De yngre drenge skal skaffe givne beløb eller bestemte typer 'koster' og aflevere dem. Hvis de ikke kan skaffe det aftalte beløb eller det korrekte antal mobiltelefoner eller lignende til det aftalte tidspunkt, vanker der systematisk vold og overgreb. Dette foregår overalt i Europa. Det er svært at komme ud – særligt for de yngre drenge, som bliver i miljøet og er nemme at genrekruttere for de ældre. Det er også svært at udrede drengene, for de ser som udgangspunkt ikke udredningen, altså det at fortælle om deres situation, som noget, de kan bruge til noget.

SPØRGSMÅL OG INPUTS FRA SALEN

Flere af paneldeltagerne kommenterer svagheder eller huller ved systemerne. Mener I reelt, at det er muligt at ændre noget grundliggende?

Helle Stenum, RUC: Det er et rigtig godt spørgsmål. Det er et politisk valg, der handler om, hvorvidt man vil hjælpe andre mennesker ud fra en omsorgstilgang - vi har noget, de andre ikke har, ergo skal vi hjælpe, eller en solidaritetstilgang - vi skal forsøge at give de andre samme vilkår, som vi har. Hvis jeg skal skære ind til benet, tror jeg, at svaret er "nej, det er ikke realistisk at ændre noget grundliggende".

Stinne Østergaard Poulsen, DRC: Hvis man kigger mere lavpraktisk på det, så er der ikke kun asylbestemmelser i Udlændingeloven - men også § 9 c stk. 3 nr. 2, som handler om, at der kan gives opholdstilladelse til en udlænding under 18 år, hvis hensynet til barnets tarv taler derfor - i dette tilfælde fordi, der ikke er noget familiemæssigt netværk at vende hjem til. Denne bestemmelse er pt. meget lidt anvendt, men det er for eksempel i den retning, vi arbejder på at skabe ændringer for denne gruppe. Overordnet set vil jeg sige, at en temadag, som denne er et stort skridt i den rigtige retning. Det er os, der sidder her i dag, som først skal lære en masse af hinanden - og dernæst klæde beslutningstagerne på.

Ville det være en idé at give en økonomisk ydelse til drenge, der gik med til at vende hjem - for så vendte de jo trods alt ikke tomhændede hjem til deres familier?

Jeanett Jezewski, US: Der har siden 2008 været et tilbud om forberedt hjemsendelse for ofre for menneskehandel og afviste uledsagede mindreårige, og i denne pakke ligger også en kontant udbetaling, boligstøtte med videre. Det er dog ganske få uledsagede mindreårige, der har benyttet sig af denne mulighed - tre i alt, tror jeg. Jeg mener også, at man skal være sig med hensyn til denne løsning. Jeg tror, det er svært for børn at begribe, hvad en forberedt hjemsendelse er - og hvad det indebærer.

Claus Birkelyng, Rigspolitiet: Vores indtryk af tidligere repatrieringsordninger var, at mange synes, at den kontante udbetaling i forbindelse med udflytningen slet ikke stod mål med den fare, man har udsat sig selv for, og det kontante beløb, man betalte, da man i sin tid flygtede. Det var typisk den melding, vi fik.

Gitte Smed, Røde Kors: Drengene tror ikke på systemet. De tror såmænd nok på, at vi tror på, hvad vi fortæller dem - men når de så kommer til Marokko, vil billedet være et andet, siger de. Så bliver der taget et billede, som bliver sendt til Danmark som bevis på, at repatrieringen er gået i gang - derefter er de tilbage på gaden. I øvrigt - selv hvis pengene faktisk skulle blive udbetalt - vil deres familier betragte drengene som fiaskoer, for de vendte ikke hjem med en fin uddannelse og store penge på lommen.

Hvad tænker I om det, at folk bare kan forsvinde - og at systemet lader dem forsvinde?

Inger Neufeld, Red Barnet: Jeg tænker, at det er meget interessant, at der er et kæmpe fokus på missing children - masser af organisationer arbejder med problematikken - bare ikke, når det gælder denne gruppe børn.

EFTERSKRIFT

- MINDREÅRIGE ULEDSAGEDE ASYLANSØGERE MED GADEORIENTERET ADFÆRD

FORMÅL MED KONFERENCEN

Vi håber og forventer, at konferencen og derved også denne bog vil bidrage til, at flere vil tage vare på og ansvar for denne særlige gruppe børn og unge. En gruppe børn og unge, som lever en nomadetilværelse på gaderne i Europa.

Formålet med konferencen har dels været vidensdeling og erfaringsopsamling, dels en perspektivering af mulige tiltag i forhold til at sikre barnets tarv. Konferencen forsøgte at kvalificere spørgsmål om, hvordan man som myndighed og indkvartering kan favne og rumme disse børn og unge, og sikre et værdigt børn- og ungeliv under opholdet i Danmark. Samtidig var formålet at drøfte, hvordan vi i fællesskab på tværs af nationale grænser kan tage ansvar for disse børn, der er i stadig bevægelse. Ønsket er, at denne bog når internationalt ud og opfordrer til et europæisk samarbejde, som tager højde for, at børns beskyttelse og barnets tarv ikke reduceres til at være afhængig af nationale grænser.

MÅLGRUPPENS KARAKTERISTIKA OG UDFORDRINGER

Oplæg, artikler og konferencens plakater viser, at vi har at gøre med en gruppe børn og unge, som kommer fra svært belastede vilkår. Vilkår, der afspejler et børneliv præget af vold, ensomhed, fattigdom og overgreb. Selvom målgruppen ikke er flygtninge i Flygtningekonventionens forstand, er de alle flygtet af ganske alvorlige grunde.

Fælles for gruppen er, at deres tidlige udviklingsår har båret præg af ringe eller manglende voksen beskyttelse og omsorg. Deres strategier for overlevelse og beskyttelse er udviklet på gadens præmisser rundt omkring i Europa, og de er fysisk og psykisk mærket af et liv med stoffer, vold og kriminalitet. De har få positive oplevelser med voksne og nærer derved en dybt

funderet mistillid over for de mennesker, de møder i omsorgs- og myndighedssammenhæng.

Fælles er også, at vi har at gøre med en gruppe børn og unge, som befinder sig i det danske asylsystem i forholdsvis kort tid, og derfor også en gruppe, som udfordrer systemet i forhold til at iværksætte forskellige foranstaltninger.

DISKUSSION

Børnekonventionen understreger, at børn er en selvstændig kategori og dermed også omfattet af de grundlæggende menneskerettigheder. Børnekonventionen er et forsøg på at konstruere en universel standard for børns rettigheder og et udtryk for børns aktuelle position i samfundet.

I henhold til Børnekonventionen må barnets tarv og barnets ret derfor ses som universelle og må aldrig reduceres til at være afhængige af statslige grænser. For denne målgruppe bliver det særlig relevant at anlægge et universelt syn på barnets tarv og ret, fordi gruppen i høj grad bærer præg af mobilitet – de opholder sig sjældent længere tid i et land, men rejser ofte hurtigt videre – og ofte før deres asylsag er færdigbehandlet.

Hvilke rettigheder blandt Børnekonventionens artikler er det, vi skal være særlige opmærksomme på i det sociale arbejde omkring denne målgruppe? Hvilke beskyttelsesfaktorer skal styrkes?

Fra oplæggene ved vi, at de unge har brug for voksne, der kærer for dem, og at troværdige og vedholdende voksenrelationer fremmer de unges oplevelse af omsorg og beskyttelse. Dette gøres ved hjælp af mental og fysisk aktivering samt øget kropsbevidsthed gennem introduktion til begreber som døgnrytme, sundhed og kost.

For at beskytte de unge fra livet på gaden skal vi have noget at tilbyde dem. Det kræver tid og tålmodighed for begge

parter, når alternativet ikke har et umiddelbart afkast. Tillid er oftest det afgørende parameter for en begyndende udvikling hos det enkelte barn og unge. Ligeledes er det væsentligt at stille afstemte krav, som børnene og de unge kan leve op til. Det er vigtigt at få aktiveret en lystfølelse mod forandring, og det gøres gennem oplevelse af succes og ikke af endnu et nederlag.

ANBEFALINGER

I en af Europarådets rapporter fra 2014 kritiseres det, at man i dansk udlændingepraksis stiller hensynet til indvandringskontrol over hensynet til barnets tarv. Europarådet stiller spørgsmålet: Er børn først og fremmest børn eller asylansøgere? Der må vi svare klart, at børn først og fremmest er børn.

Selvom mange fra målgruppen er over 18 år, når de kommer til Danmark, er der stadig grund til at have fokus på Børnekonventionen og barnets tarv. Historierne fra de unge fortæller os, at deres gadeliv er startet, da de var meget unge - helt ned til 5-6 års alderen. De har derfor alle startet et liv på gaden i Europa som mindreårige. Derfor er et europæisk samarbejde vigtigt, så vi sikrer, at der tages hånd om barnets tarv, når barnet rent juridisk set, stadig er et barn.

Samtidig er de unge over 18, vi møder, stadig en særlig udsat gruppe, fordi de er vokset op uden voksen beskyttelse og omsorg og derfor mangler grundlæggende evne til selvregulering og egenomsorg. Det er tale om skadede børn, der bliver ældre.

Hvilke veje har disse børn og unge ud af den illegale og kriminelle tilværelse? Kan vi nationalt og internationalt gøre mere for at stoppe denne destruktive nomadetilværelse?

Inden for landets grænser har vi ansvar for at tage vare på barnets tarv under opholdet i det danske asylsystem - at sikre de unge udviklingsmuligheder, pleje og aktivisering. Uden for landets grænser kan vi gøre meget mere, og en af konferencens erfaringer har været behovet for at styrke det internationale samarbejde. Dette sker

til en vis grad allerede blandt de nordiske lande, hvor erfaringerne fra Røde Kors' særlige asylcenter for unge med gadeorienteret adfærd har vakt bred interesse. Samarbejdet kan dog systematiseres yderligere og strække sig længere ud i Europa.

Vi ved, at de fleste lande i Europa kender til disse vagabonderende unge, og at der tages forskellige strategier i anvendelse. Vi kan håbe på og arbejde for, at vi i de kommende år får større kendskab til hinandens erfaringer og procedurer på dette område til alles fordel - ikke mindst de unges.

Afslutningsvist vil vi gerne takke Dæhnefeldt Fonden, som har støttet konferencen og bidraget til denne bog økonomisk. Vi vil gerne takke konferencens oplægsholdere for deres bidrag til at bringe opmærksomhed på denne særlige gruppe af børn og unge, og vi vil gerne takke deltagerne på konferencen for engageret deltagelse.

Mange hilsner,

Caroline Aagaard Madsen
Regionsleder, Røde Kors' børnecentre

Helle Kjems
Socialkonsulent, Røde Kors

RØDE KORS

Røde Kors har haft opgaven med at indkvartere asylansøgere siden 1984 og driver hovedparten af asylcentre i Danmark. Røde Kors arbejder for at give asylansøgere i Danmark et trygt, meningsfuldt og værdigt ophold, mens de venter på, at myndighederne behandler deres asylansøgning. Børn og unge under 18 år, der kommer til Danmark for at søge asyl uden deres forældre, er en særlig sårbar gruppe. 354 uledsagede børn og unge kom til landet i løbet af 2013. De uledsagede mindreårige har mange forskellige årsager til at komme til Danmark. Nogle har mistet deres forældre i krig, andre er blevet væk fra forældrene under flugten, og nogle har været udsat for andre traumatiske oplevelser.

Blandt de uledsagede mindreårige asylansøgere er der en mindre gruppe, der bærer præg af gadeorienteret adfærd og derfor har en markant anderledes behov for indsats. Det er denne gruppe børn og unge, som Røde Kors søger at skabe opmærksomhed omkring med denne bog.

rodekors.dk